

POLGÁRMESTER JELENTÉSE

AZ ÚJ VÁROSHÁZ
ÉPÍTÉSE TÁRGYÁBAN.

SZÉKESFEHÉRVÁR.
NYOMATOTT AZ EGYHÁZMEGYEI KÖNYVNYOMDÁBAN
1912.

POLGÁRMESTER JELENTÉSE AZ UJVÁROSHÁZÉPÍTÉSE TÁRGYÁBAN

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

Mintegy négy évtizedet meghaladó idő előtt a törvényhatósági bizottság, tekintettel arra, hogy a városház helyiségeiben az összes hivatalok el nem férnek, belátta szükségét annak, hogy a városház épület kibővítették és erre vonatkozólag Ybl Miklós országos tekintélyű építész tanácsát kérte ki.

Ybl Miklós a város felkért szakértője már az időben azon tanácsot adta a város hatóságának, hogy a jelenlegi városház lebontassék és helyette egészen új épület emeltesék, mert a jelenlegi városház épület falait nem tartotta olyan szilárdaknak, hogy azokra a biztossági érdekek veszélyeztetése nélkül még egy emeletet lehetne építeni.

A törvényhatósági bizottság azonban kitért a városház építésének kérdése elől. És az építés kérdése pihent 1890 évi október hó 29-ikéig, amikor is az akkori időbeni polgármester jelentést tett a közgyűlésnek, hogy a városház épületében az összes hivatalok el nem férnek és egyes hivatalok érdekében égető szükségé vált az alkalmas hivatalos helyiségről való gondoskodás.

Javasolta tehát, hogy a hivatalok megvizsgálására és ez alapon teendő javaslatra egy 7 tagu bizottság küldessék ki. A polgármester javaslata alapján az 1890. év október hó 30-án tartott rendes közgyűlésből a polgármester elnöklete alatt Dieterich Szilárd, Pálffy Károly, Kovács István, Tóth Artur, dr. Fanta Adolf, Schmidt Károly, Almássy Ferenc, Say Ferenc, dr. Major Ferenc és Patay János urakból álló bizottság küldetett ki azon határozott utasítással, hogy a városházán levő hivatalos helyiségeket alaposan megvizsgálva, a ott észlelt hiányokról, valamint az egyes hivatalok által igényelt helyiségekről és annak mily módon leendő orvoslása tárgyában véleményes javaslatot terjesszenek a közgyűlés elé.

A kiküldött szűkebbkörű bizottság 1890 évi november 17 a vizsgálatot megejtván, megállapította, hogy a városházán levő hivatalos helyiségek szűk és sőt voltuk miatt általánosságban véve nem felelnek meg, sőt egyes hivataloknak azonnali kibővítése, célszerűbb e helyezése

sürgősen és elodázhatatlanul kívánatos.

Ezen bizottság javasolta, hogy a városház jelenlegi épülete szakértőkkel sürgősen vizsgáltassék meg, vajjon lehet-e arra második emeletet építeni annélkül, hogy a falak biztonsága veszélyeztetnék és hogy az így nyerendő hivatalos helyiségek hosszuidőre megfognak-e felelni a szükségletnek.

A mennyiben pedig a szakértők oda nyilatkoznának, hogy a városháza 2 emeletre a jelenlegi falak megtoldásával fel nem építhető, az esetben a szakértők adjanak véleményt, hogy a városház keleti oldalán fekvő teleknek szárnyépülettel leendő beépítése által elegendő és alkalmas helyiségek lennének-e nyerhetők a hivatalok elhelyezésére.

A polgármester által 1890 évi november hó 18-ikán egybehívott szakértők egyhangulag oda nyilatkoztak, hogy a városház jelenlegi épületére még egy második emeletet építeni nem lehet, mivel a falak nem téglából, hanem apró kődarabokból vannak építve és nem kellően szilárdak arra, hogy még egy emeletet megbirjanak.

A városi közgyűlés a városházépítés illetve átalakítása kérdésével 1891 évi febr. 23-án tartott rendes közgyűlésén foglalkozván ismételve elismerte, hogy bár fontos és elodázhatatlan szükséglet képez, hogy a városi hivatalok kellő elhelyezést nyerjenek és fel is kérte Say Ferenc és Rózsa Ferenc építészeket — kik önként vállalkoztak a városház átalakítás iránti javaslattételre és ez iránybaní véleményadásra: mégis azonban úgy ha-

tározott, hogy egyelőre elégségesnek tudta megbízni a városi tanácsot magánházakban kellő bérletre és oda egyes hivataloknak elhelyezésére.

A városi tanács ezen megbi-
zás folytán a Gutmann-féle házban egy 4 szobából álló lakást bérelt és oda 1891 évi május hó 1-től kezdődőleg a mérnöki kivatalt, a két árvaszéki ülnököt és a közgyámot áthelyezte.

Ezen eljárást az 1891 évi március hó 23 és 24-én tartott közgyűlés jóváhagyván a városház építésének kérdését, ekként szerencsésen levette a napirendről.

Dr. Major Ferenc városunk érdemekben gazdag, agilis t. főorvosa, aki minden szépért és hasznosért rajongani tudott, nem tudott belenyugodni az új városház építése ügyének mintegy mesterséges elaltatásába, miért is 1892 évi december hó 21-én a városi közgyűléshez indítványt adott be egy modern új városháza építése tárgyában.

Ezen beadványában tisztí főorvosi állásából folyó kötelességeként jelezte, hogy reá mutasson azon vizzás és türhetetlen állapotokra, melyek a városház hivatalos helyiségeinél szembe-
tűnőleg követelik a gyökere; orvoslást.

Reá mutatott arra, hogy a *főkapitányi hivatalnál* bizonyos elfásultság kell ahhoz, hogy a szűk folyosón tömörült csöveselék között tisztességes ember a főkapitány hivatalos helyiségébe beléphessen és erélyes hangon követelte, hogy amennyiben ezen türhetetlen ázsiai állapotokon segítve nem lesz, magát a rendőrséget kell orvosrendőrileg ezen helyiségekből kilakoltatni.

Kimutatta, hogy a *községi bi-*

róság előtt, a szűk folyosón a város polgárai dideregve várják az igazságot. A jegyzői hivatal egy szobából álló szűk térfogatu helyiségében hárman kénytelenek dolgozni. A levéltár, a nagy iroda, a számvevőség, a pénztár, de maga a közgyűlési terem is, mely a nagyszobákban megjelölt bizottsági tagokat már nem képes befogadni, olyanok, melyek sehogysem alkalmasak arra, hogy a tisztviselőkben a munkakedvet fokozzák, de nagyon is alkalmasak arra, hogy a tisztviselői kar munkaerejét megbénítsák, egészségüket aláássák és őket idegessé téve, arra kényszerítsék, hogy ezen egészségtelen hivatalos helyiségekből mielőbb szabadulni és otthonukba menekülni igyekezzenek.

Felvetette a kérdést: ki vonhatja kétségbe, hogy a munkaképesség, értelmi tisztaság és könnyű felfogás hatványozva nyilvánul meg az egészséges, tágas, világos, újból felszerelt helyiségben.

Mindezekből pedig levonta a következtetést, hogyha a tisztikartól fáradhatlan munkásságot kíván a törvényhatósági bizottság, úgy adja meg az erre nélkülözhetlenül szükséges feltételt, a tisztességes hivatali helyiségeket, hol a tisztviselők kedvvel, egészségük veszélyeztetése nélkül dolgozhassanak.

Dr. Major Ferenc már ekkor indítványozta, hogy véteessenek meg a Bierbauer és Obermayer házak és az ezek lebontásával nyerendő területen, a városházaköz és a régi városháza területén emeltessék egy kétemeletes, a kor igényeinek megfelelő modern épület. Ezáltal a főtemplomhoz vezető szűk utca a kívánt

kiszélesítést megkapja. A földszintes helyiségekben pedig boltok helyeztessenek el, mi által remélhető lenne, hogy az építkezéshez felveendő tőkének törlesztési összegei nagyrésztben megtérülnének.

Ezen indítványt a városi törvényhatósági bizottság 1892 évi december 29-iki közgyűlésen tárgyalta, és felkérte Rózsa Ferenc építész, városi biz. tagot, hogy a városház kibővítése és átalakítására az általa már régebben beígért tervet és költségvetést mielőbb terjessze be. Ugyanekkor elrendelte a közgyűlés, hogy a beadandó terv és költségvetés, valamint dr. Major Ferenc indítványa is adassék ki a városház építésére már előbb kiküldött bizottságnak, hogy azokat tegye tanácskozás tárgyává és megállapodásait jelentse be.

A városházépítő bizottság 1893 évi február hó 17-én tárgyalás alá is vette Rózsa Ferenc építésznek a városház kibővítése illetve újraépítésére vonatkozólag beadott tervezetét és dr. Major Ferenc főorvosnak az új városház építése tárgyában beadott indítványát.

A bizottság azonban első sorban ismételve azon javaslattal foglalkozott, vajjon nem lehetne-e a meglévő régi városház épületét akként átalakítani, hogy a kapu az épület közepére helyeztessék és a kapubejárat folytatásaként a telek keleti oldalára egy szárnyépület emeltessék.

Ezen javaslatra a bizottság véleménye az volt, hogy az ekként való megoldás teljesen elhibázott intézkedés lenne. Ezen tervet el is ejtette, mert a

kérdéses szárnyépülettel oly kevés helyiség állt volna rendelkezésre, hogy az a már legégetőbb szükségletet sem lett volna képes kielégíteni. Ugyanis a városház telke a főtemplom felé jelentékenyen emelkedik, tehát a szárnyépület földszintjét bele kellene a földbe építeni. A földszinti helyiségek nagy része már csak fél ablakokkal lett volna ellátva. Azonkívül az utca is keskeny, tehát a földszinti helyiségeket hivatalok elhelyezésére egyáltalán nem lehetne használni.

De nem fogadta el ezen javaslatot a városházépítőbizottság azért sem, mert idők multával, ha városház előbbi részét is át kellene alakítani, az építkezést ezen szárnyépülethez kellene igazítani, ez pedig igen megnehezítené a kivitelet, illetve a továbbépítkezést, vagy pedig az újból épített szárnyépületet is le kellene bontani, miáltal a pótépitkezés teljesen kárba veszne.

Másodsorban bírálat alá vette az építő bizottság dr. Major Ferenc főorvos indítványát. A bizottság ezen indítvánnyal szemben elismerte, hogy ez által a város szépművészeti érdekei sokat nyernének, mivel a kérdéses épületek bevonásával kibővített telken egy diszes, monumentális épületet lehetne emelni, de ezt a tervet a mi viszonyaink mellett kivihetetlennek jelezte.

Ugyanis a bizottság véleménye szerint a Bierbauer és Obermayer-féle házak megvétele közel 50000 forinttal emelné a kiadást, és ezen házaknak akár szabadkézből akár kisajátítás útján való megszerzése igen megnehezítené az eljárást.

De nem találta elfogadhatónak

a bizottság azt az eszmét sem, hogy a városházában boltok helyeztessenek el, mivel a boltok biztos jövődelmi forrásnak nem tekinthetők, mert azok jövődelmezősége és keresettsége a kereskedelem emelkedésével kapcsolatos, már pedig városunkban a kereskedelem határozottan hanyatlásnak indult és ezáltal a boltok jövődelmezősége is alább szállt.

Nem tartotta célszerűnek a bizottság az új városházában a boltok elhelyezését még azért sem, mivel a boltok mindegyike rendszerint pincével és külön raktárral látandók el, mi az építkezést költségesebbé tenné, a kivitelet pedig felette megnehezítené.

De kifogásolta az építő bizottság a boltok elhelyezését azért is, mert a városház börtöneiben foglyok vannak elhelyezve, az tehát a közbiztonságot veszélyeztetné, ha oda idegenek is bejárnának.

Végül pedig a boltok elhelyezésénél nem látta célszerűnek, hogy nagyobb szabású boltok nyitásával csináljon konkurenciát a háztulajdonosoknak. Hogy mennyire reácafolta a lefolyt 18 év tapasztalata a városházépítő bizottság ezen felfogására, azt majd később alkalmam lesz bővebben kifejteni.

Harmadsorban bírálat alá vette a bizottság a Rózsa Ferenc-féle tervet, mely szerint a mostani városház telkének mind a négy oldala beépítésével egy 2 emeletes épület tervezettnék mintegy 120.000 forint építési költség keretében.

Ezen tervre kimondotta a bizottság, hogy tervami viszonyaink mellett legcélszerűbb lenne, mert

külsőleg diszitené a várost, belsőleg pedig elég helyiséget nyújtana a hivatalok elhelyezésére, úgy hogy még néhány helyiség feleslegben is maradna, kiadás tekintetében pedig sokkal olcsóbb lenne, mint a nagyobb terv. Ezekből folyólag tehát a Rózsa-féle terv elfogadását ajánlotta.

Mint hogy azonban ezen Rózsa-féle tervben hiányosnaktudta, hogy a hivatalok nincsenek célszerűen elhelyezve, azért elrendelte, hogy a polgármester ez irányban szakértőket hallgasson meg, a hivatalok elhelyezésére programot dolgoztasson ki és az ekként módosított tervet újólag mutassa be.

Majd egy évig pihent városház építési ügye, míg végre 1894 évi Január 17-én újabb lépés történt. Ugyanis a polgármester a városház építő bizottság 1893 évi február 17-én tartott üléséről felvett jegyzőkönyvet, az összes tervekkel együtt kiadta a főmérnöknek, hogy a Rózsa-féle terv hiányaira vonatkozó észrevételért esetleg a városházépítésre vonatkozó saját tervét is készítse el.

A városi mérnöki hivatal a polgármesteri felhívás folytán egy év elmúltával vagyis 1895 január hó 21-én az új városháza megépítésére egészen új tervet készített.

Ezen új terv szerint a régi városháza helyén és telkén, a két emeletes új városháza akkép terveztetett, hogy a kapu a középre jusson és a fölé egy erkély helyeztessék el.

Az emeletekre az épület bal-szárnyában egy diszes főlépcső, ezen kívül az udvarról egy hátsó lépcső, mely egyrészt a rendőr-

kapitányi hivatalokhoz és a diszterem karzatára is vezetne, terveztetett.

Valamennyi hivatal az utcáról direkt kapta volna a világosságot, a szoba nagyságához mért számú ablakokon át. Minden hivatal, hol a felek sűrűen fordulnak meg előszobával vagy várakozó szobával lett volna ellátva, mely várakozó szobákban a segédhivatalok helyeztettek volna el. A polgármesteri hivatal előszobán kívül egy dolgozó és egy fogadó szobával terveztetett, a polgármesteri fogadó szoba főispáni szobaként is használható lett volna.

A hivatalok közül a földszintre a pénzügyi és gazdasági tanácsnok, a pénztár, a számvevőség, végrehajtók és a szállásmester hivatalai terveztettek. Az első emeletre terveztetett a közel 80 □ méter alapterületű erkéllyel ellátandó tanácssterem, a polgármester, főjegyző, aljegyzők nagy iroda és a rendőrkapitányság hivatalos helyiségei.

A Szent Anna kápolna felül a 150 □ méter alapterületű, karzattal ellátott 8.0 méter magas diszterem, mellette egy 55 □ méter alapterületű visszavonulási terem volt tervezve.

A második emeleten terveztettek a főorvos, árvaszéki, főügyész, mérnöki osztály, közigazgatási tanácsos, katonai nyilvántartó és esetleg az anyakönyvvezető hivatalos helyiségei.

A összes hivatalok, a folyosók és lépcsőház gázvilágítással a diszterem és folyosók légfűtéssel terveztettek.

Ezen a mérnöki hivatal által készített újabb tervek és az iratok két évi vándorlás után is-

mét visszakerültek a városház-
építő bizottsághoz.

A városházépítő bizottság 1895
évi január hó 25-én tartott ülésében
elsősorban is kifejezésre juttatta
azon meggyőződését, hogy a városház
építésének ügye a város legszükségesebb
és elodázhatatlan teendői közé tartozik.
A városházban levő hivatalos helyiségek
szűkek, sötétek, ezekből kifolyólag közegészségre
károsak és egyáltalán a célnak nem
felelnek meg. Nevezetes hiányt képez az is,
hogy néhány hivatalt már ki kellett helyezni,
mi a kellő felügyeletet és ellenőrzést
ugyszólván lehetetlenné teszi és az
ügymenet nem csekély hátrányára
szolgál.

A városházépítő bizottság ezután
áttért az építés kivitele körül felmerült
különböző nézetek bírálására.

Elsősorban is Say Ferenc bizottsági
tag azon nézetének adott kifejezést,
hogy az ez ideig készített tervek
egyike sem fogadható el, mert az
építésnél alapul veendő telkek
kicsinyek, úgy hogy azokra a modern
igényeknek megfelelő városházat építeni
nem lehet, mert a városház építésénél
figyelemmel kell lenni a késő utókorra is.

Szerinte az ily városház építésének
kérdése célarányosan csak úgy volna
megoldható és a bajokon alaposan csak
úgy lehetne segíteni, ha megvették a
Bierbauer, Zichy és Obermayer-féle
házakat, ezek telkei a városházzal és
városház-közzel egy egészet képezve,
a rajta levő épületek leromboltatnának,
a Kossuth-utca és a Szent István-utca
torkolatai kiszélesítenének és a
megmaradó helyen építtetnék fel az új
városháza az

abban elhelyezhető bolthelyiségekkel.

Ezen építkezés pénzügyi részét
akként ismertette, hogy a Zichy-ház,
a Bierbauer-féle ház, az Obermayer-féle
ház értékét 105,000 forintra, az új
városház építési költségét 200,000
forintra, összesen 305,000 forintra tette.

Ezzel szemben az épület jövődelmezőségét
akként vélte elérhetőnek, hogy az új
városház földszintje boltokkal láttassék
el, mert szerinte lehetne építeni 14
boltot. Tervezte, hogy a Zichy-ház
felőli rész bérháznak építtessék
egészen. Say Ferenc a boltok évi
jövödelmét 7800 forintra tette, a
bérház jövödelmét 3000 forintra, mi
által 200,000 forint tőkének 5% kamata
megtérülne és így tulajdonképpen a
városháza csak 105,000 forintba
kerülne, vagyis ezen összeg kamata
jelentkezne mint új teher a város
háztartásában.

A városházépítő bizottság ezen helyes,
okos és reális tervet, mely a városház
építésének kérdését a messze jövőbe
való előretekintéssel megoldotta volna,
nem fogadta el azon indokolással,
mivel ezen terv kivitele oly nagy
összegű kiadást venne igénybe,
hogy az a város hitelét egészen
kimerítené, holott egyéb nagy
kiadással járó munkálatok is vannak,
ilyenek a csapatkórház építése,
a Nádorutca kiépítése, esetleg az
Adony-szabolcs-paksi helyi érdekű vasut
hatósági támogatása.

Úgy látszik, hogy a bizottság mégsem
találta a fenti indokokat elégségesnek
terveinek elejtésére, mert sietett
indokolásában kifejezést adni annak is,
hogy a bizottság tagjai nem tartották
helyénvalónak, hogy a

város boltok és bérház építésével versenyre lépjen a háztulajdonosokkal.

A városházépitő bizottság Say Ferenc tervét ekként elejtván, tárgyalás alá vette Winkler Vilmos főmérnök ama tervét, mely szerint az új városház építése a mostani városház telkére tervezetik.

Ezen tervet azért nem fogadta el a városházépitő bizottság, mert a Szent István-utca és a Városház-köze eső szobák sötétek lennének és az épület mögött levő Szent Anna kápolna is akadályozná az építkezés sikeres kivitelét. Ha pedig a városház épületének homlokzata az említett 2 utca kiszélesítése végett szűkebbre vétetnék, akkor vagy az épületet kellene 2 emeletes helyett 3 emeletesre építeni, vagy a rendőrököt pincehelyiségben elhelyezni, ezek közül pedig egyiket sem tartotta a bizottság elfogadhatónak. Ha pedig az épület szűkebbre vétetnék és a városház 3 emeletesre építenék ez az épületnek toronyszerű kinézést kölcsönözne, mi szintén helytelen lenne

Ezekután a városházépitő bizottság abban állapodott meg, hogy javaslatba hozza a közgyűlésnek a Bierbauer ház megvételét és annak a Városház-köz és a városház mostani telkével egyesítését és a Szent István-utca kellő kiszélesítése után fennmaradó telken az új városháznak felépítést

Ezen terv kivitelét mintegy 200,000 forintra tette a bizottság.

A városházépitő bizottság ezen javaslatát az 1895 évi február hó 25-iki közgyűlésre lett kitéve.

A közgyűlés napján azonban a

helybeli Felmayer István és fiai cég ajánlatot adott be, hogy a városházterem álló új épületüket a malomesatornáig terjedő területet hajlandók méltányos árért az új városház céljára eladni.

Az 1895 február hó 25-én tartott közgyűlés a városház építésére kiküldött bizottság véleményes előterjesztéseit és a Felmayer István és Fiai cég ajánlatát tárgyalás alá vette, azonban érdemleges határozatot nem hozott.

Az összes iratokat azonban újból visszaadni rendelte a városház építésére kiküldött bizottságnak oly megbízással, hogy elsősorban vizsgálta meg a Felmayer-féle házat, vajon megfelelne-e az a városház céljának. Készíttessen továbbá tervet és költségvetést a városház épitő bizottság által javasolt Bierbauer ház megvételével kapcsolatos építkezésre és ezenkívül készíttessen tervet és költségvetést Say Ferenc és dr. Major Ferenc javaslatára szerint a Zichy-, Bierbauer-, Obermayerházak megvételével kapcsolatos építkezésre és azokat véleményes jelentésével terjessze majd a közgyűlés elé.

Ezen közgyűlés megtartása után 1895 március hó 21-én a városi pénztár összes személyzete kérvényt adott be a város polgármesteréhez, melyben panaszkodják, hogy a pénztári helyiségben sem a főkönyvek, sem a naplók alkalmas szekrények hiányában el nem zárhatók, sőt helyszűke miatt azok kétféleképpen el sem helyezhetők.

Reámutatnak arra, hogy a pénztárhelyiség a XIX. század emberbaráti követelményeivel ellenszembemegy, még közegészség te-

kintetében sem felel meg a kívánalomnak, így annak kibővítése el nem odázható égető szükségként jelentkezik.

A városi tanács 1895 évi március hó 29-én tartott ülésében foglalkozott e kérdéssel és azon meggyőződésében, hogy a pénztári tisztviselők hiven és minden nagytétel, elhatározta, hogy a kérelmet pártolólág a közgyűlés elé terjeszti

Ugyanekkor foglalkozott a v tanács a levéltár rendezése kérdésével is és megállapította, hogy a rohamosan szaporodó iratoknak különböző hivatalos helyiségekben elhelyezése a levéltár rendbentartását lehetővé teszi. A levéltár rendezése céljából a levéltári helyiség kibővítése sürgős szükségét képez, mert az életbelépő polgári anyakönyvvezetési intézmény szintén új hivatalos helyiséget igényel. A tanács elodázhatatlannak tartja az időt, hogy a hivatalos helyiség hiányán végre valahára segítve legyen és a tarthatatlan állapotok orvosoltassanak. Javaslatba hozta a közgyűlésnek, hogy több hivatal kitelepítése vagy pedig új városház építése iránt sürgős intézkedés tétessék és pedig ez utóbbi esetben akként, hogy az új városház terve és költségvetése még az évben végleg megállapitassék hogy az építkezés a jövő év tavaszán megkezdhető legyen, mert a fentebb jelzett hivatalokon kívül több, a városház épületében levő hivatalos helyiség egészségügyi tekintetekben is kifogásolható és az állapotok már türhételnek. A városi tanács fenti határozata után a városi főmérnök 1895

junius hó 27-én beadta az új városház építése tárgyában újabb véleményes jelentését.

A városi főmérnök ezen jelentésében a már előzőleg ismertetett, a jelenlegi városház telkén építendő kétemeletes városházára készített tervét elejti, mert beismeri, hogy az abban elhelyezni szándékolt hivatalos helyiségek elégtelenek és épen ez okból ezen terveinek újabb átdolgozását szükségesnek nem tartja.

Jelenti, hogy a Felmayer háznak esetleg városházára leendő átalakítására vonatkozó javaslatot is tanulmánya tárgyává tette és azon meggyőződésre jutott, hogy a két emeletes épület aránylag kevés költséggel városunk igényeinek megfelelően, hosszú időnkig kiterjedőleg teljesen célszerűen átalakítható és erre vonatkozólag terveket mutatott be.

A terveket ismertetvén, azt állította, hogy ezek szerint a hivatalok összefüggésben elhelyezhetők, így például a kapitányság, a pénztár és a számvevőség a földszinten, a közgyűlési terem, polgármester, közigazgatási tanácsos, a jegyzők és irodák az első emeleten, a többi hivatal és levéltár pedig a második emeleten.

Ezek után a főmérnök ismertette a különböző tervekre vonatkozólag készített hozzávetőleges költségszámítását.

Az általa első évben beterjesztett azon tervnek költségeit, mely terv szerint a régi városháza falának felhasználásával építtetnék fel a városháza 100,000 forintra teszi, ha pedig a jelenlegi helyen egészen új városháza építtetnék, fel ennek költségeit 130.000 forintra teszi

Felmayer-háznak a város-házá leendő átalakítása, a szükséges póttépitkezések és berendezésekkel együtt 35.000 forintot, a vételárral együtt 185.000 forintot igényelne.

A Bierbauer házzal kombinált terv megvalósítása, szerinte a kisajátítással járó nehézségeken kívül azon hátránnyal járna, hogy legkevesebb 200.000 forintot igényelő építkezéssel, jóllehet egy teljesen modern épület létesíttetnék, de azáltal, hogy a Szt. István-utca kiszélesíttetnék, és a Szent Anna kápolna szabaddá tétetnék, a Felmayer-házban elhelyezhető helyiségeknél semmi esetre sem nyerhető több, de talán annyi helyiség sem.

Végül a Zichy-, Bierbauer-, Obermayer- és Kunze-házak kisajátításával kombinált terv, melynek megvalósításához a szükséges utcarendezésekkel együtt legkevesebb 400.000 forint igényeltetnék, szerinte egyáltalán nem tartható célszerűnek, mivel ezen megoldás volna a legdrágább, annak jövedelmezősége pedig a főmérnök nézete szerint bizonytalan lenne.

A városházépitő bizottság 1895 évi november hó 15-én tartott ülésében a városi főmérnök véleményes jelentését tárgyalván, elsősorban is kimondotta, hogy a Felmayer-féle háznak városház céljaira való megvételét javaslatba nem hozza, mivel annak megszerzése a szükséges átalakításokkal mintegy 185 ezer forintba kerülne és mindamellett a célnak sem felelne meg.

A bizottság véleménye szerint a kérdéses épületnek a célbavett átalakítások után sem lenne középület jellege. Ezen épületnek városházzá leendő átalakításával

egy meglevő szép magánépületet vonnának el eredeti rendeltetésétől, mi szintén figyelemre méltó körülmény, különösen ha tekintetbe vétetik, hogy városunkban csak ritkán épül egy-egy számbavehető nagyobb épület.

Ezen indokokból a bizottság az iratokat oly véleménnyel terjesztette be a városi tanácshoz, hogy a közgyűlésnél hozza javaslatba a Felmayer-féle háznak városház céljaira leendő megvételére vonatkozó terv végleges elejtését.

A városház építésének ügyében teendő további intézkedésekre vonatkozólag, hivatkozva az 1895 évi 622302 sz. közgyűlési határozatban foglalt rendelkezésre, utasította a mérnöki hivatalt, hogy a jelenlegi városház, Városház-köz s a Bierbauer féle ház telkén emelendő városházra, továbbá ugyancsak a jelenlegi városház, Városház-köz, Bierbauer-, Zichy- és Obermayer-féle házak telkén emelendő városházra nézve készítsen vázlatrajzot és költségvetést és azokat elbírálás végett mutassa be.

A városi tanács 1895 nov. hó 22-én, a városi törvényhatósági bizottság pedig 1895 évi nov. 25-én tartott ülésén tárgyalván a városházépitő bizottság javaslatát és azt teljes egészében elfogadta és így a Felmayer-féle ház megvételének tervét városház céljaira végleg elejtette.

A városi főmérnök 1896 évi január 18-án kelt jelentésével, annak jelzésével, hogy a jelenlegi városháza, a Városház-köz, a Bierbauer-, Obermayer-, Zichy- és Kunze-féle házak telkein emelendő városházára vonatkozó

terv és költségvetés elkészítésére Say Ferenc építész vállalkozott — csupán a jelenlegi városház, Városház-köz, a Bierbauer- és Obermayer-féle házak telkein felépítendő új városházra terjesztette be a tervet és költségszámítást.

Ezen terv és költségvetés szerint az új városháza építése 140,000 forintot tenne ki. A ki-sajátítás, bebutorozás, légszesz, vízvezeték tervezés, és műveze-tés, telefon, interkalaris kama-tokkal együtt, az új városház építési költségeit kerek 200,000 forintban állapította meg.

Ezen terv beadása után *következtek a milleniumi ünnepe-ségek*. Ezen ünnepek előkés-zítésére 1896 évi január hó 27-ikére összehozott városi köz-gyűlés foglalkozott, az új vá-rosház építésének kérdésével és a 61178 sz. közgyűlési hatá-rozaátnak 2-ik pontjában elha-tározta és ünnepélyes fogadal-mat tett arra, *hogy az új város-ház tervét még ezen évben el-készítteti és az építés keresztül-viteléremég ezen évben végérvé-nyesen fog határozni.*

A milleniáris nagy fogadalom után, a városházépítő bizottság 1896 évi március hó 9-én tartott ülésében foglalkozott ujabban az új városház építésének kér-désével.

Ezen ülésen Say Ferenc v. bizottsági tag és Winkler Vil-mos városi főmérnök az új vá-rosház létesítésére általuk ké-szített újabb terveket részlete-sen ismertették.

Az építési bizottság érdemben azonban ismét nem határozott, hanem ülését 1896 évi március hó 16-ikára napolta el azzal,

hogy ekkor a városi tanács tag-jainak bevonásával fognak a szükséges hivatalos helyiségek egy építési programban meg-állapíttatni és a kellő méretek alapján a városház épület terü-letének nagysága meghatároz-tatni.

Az 1896 évi március hó 16-ikára összehívott városház építő bi-zottság a városi tisztikar tagjai-val egyetértőleg az új városház építésének programját a követ-kezőkben állapította meg:

1. Bemeneti csarnok, kapus szoba, főlépcső.

2. Diszterem 140—180 □ m. térfogattal, korlátok helyett pá-holyok a hallgatóság számára 40—50 □ m. térfogattal, 2 ru-batár egyenként 20 □ m. tér-fogattal.

3. Tanácsterem, mely egyuttal visszavonulási teremül is szo-gálna 60—70 □ m. térfogattal.

Elnök csoport:

1. Főispán részére 1 szoba 32—34 □ m. térfogattal és előszobával.

2. Polgármester részére 2 szoba, egyik 30—32 □ m., a másik 20—30 □ m. térfogattal és a főispánéval közös előszo-bával.

3. Főjegyző részére 1 szoba 30—32 □-ól térfogattal.

4. I. aljegyző részére 1 szoba 18—24 □ m. tér-ogattal.

5. Aljegyző részére 1 szoba 18—24 □ m. térfogattal és eze-ken kívül az egész jegyzőség közös előszobával látandó el.

6. Közigazgatási iktató és ki-adó részére elkülönítve 1—1 szoba 18—24 □ m. térfogattal, 1 nagy irodai helyiség 60—70 □ m. térfogattal, esetleg 2 ki-

sebb helyiség 30—35 □ m. térfogattal.

Pénztári csoport.

1 Pénzügyi tanácsos részére 1 szoba 30—33 □ m. térfogattal.

2. Pénzügyi tanácsos mellé rendelt írnok részére 1 szoba 18—24 □ m. térfogattal.

3. Pénztár részér 1 szoba 40—45 □ m. térfogattal.

4. Számfejtők, illetve számvevők részére 1. szoba 40—45 □ m. térfogattal.

5. Főszámvevő részére 1 szoba 30—32 □ m. térfogattal.

6. 2 alszámvevő részére 1 szoba 24—30 □ m. térfogattal.

7. Számfejtő és írnok részére 1 szoba 30—32 □ m. térfogattal.

8. Adóvégrehajtók részére 1 szoba 36—45 □ m. térfogattal.

Rendőrség.

1. Főkapitányság részére 2 szoba egyik 30—32 □ m., másik 18—24 □ m. térfogattal és előszobával.

2. Közigazgatási gyakornok részére 1 szoba 18—24 □ m. térfogattal.

3. Alkapitány részére 1 szoba 30—32 □ m. térfogattal és előszobával.

4. rendőrségi iroda helyiségül 1 szoba 36—40 □ m. térfogattal.

5. 1 nagy előszoba 32—36 □ m., esetleg 2 kisebb előszoba 16—18 □ m. térfogattal.

6. Bejelentési hivatal részére 1 szoba 30—32 □ m. térfogattal.

Börtönök.

1. 2 magánzárka 8—10 □ m. térfogattal.

2 2 nagyobbzárka 12—24 □ m. térfogattal.

3. 2 zárka a toloncok részére 30—32 □ m. térfogattal

4 2 közösbörtön az alag épületben á) 36—40 m. térfogattal.

5. A városi kulcsos részére 1 szoba 18—24 □ m. térfogattal.

6. Szénraktár 18—24 □ m. térfogattal.

7. Hajduk részére 2 szoba, egyik 36—40, másik 30—32 □ m. térfogattal.

Különálló hivatalok.

1. Gazdasági tanácsos részére

2. szoba egyik 30—32 □ m. másik 18—24 □ m. térfogattal és előszobával.

2. Szállásmester részére 1 szoba 18—24 □ m. térfogattal.

3. Főorvos részére 1 szoba 18—30 □ m. térfogattal és előszobával.

4. Mérnöki hivatal részére 2 szoba egyik 36—40 □ m. másik 30—36 □ m. térfogattal előszobával.

5. Tisztifőügyész és gyakornok részére 2 szoba egyik 30—32 □ m., másik 18—24 □ m. térfogattal és előszobával.

6 2. árvaszéki ülnök részére 1—1 szoba, egyenként 30—33 □ m. térfogattal és előszobával.

7. Közgyám részére 1 szoba 18—24 □ m. térfogattal.

8. Árvaszéki iktató-kiadó s iroda személyzet részére 1 szoba 30—32 □ m. térfogattal.

9. Árvaszéki ülések más kisebb bizottságok és szakosztályok ülései részére, 1 kisterem 45—60 □ m. térfogattal.

10. Levéltár részére 2—3 helyiség 150—160 □ m. térfogattal.

11. Egyéb mellékhelyiségek. Winkler Vilmos városi főmér-

nők ezen városház építési bizottsági ülésen előterjesztette, hogy a mennyiben az új városház, a fentebbi építési program alapján a jelenlegi városház a mostani városházköz, a Bierbauer és Obermayer ház telkein lenne felépítve, mely építkezésre ő a vázlatrajzot és a tájékoztató költségvetést is beterjesztette, akkor a városházépítése 140.000 forintba, a Bierbauer és Obermayer ház megszerzése 60.000 forintba és egy összesen 200.000 forintba, vagyis koronaértékben 400.000, koronaiba kerülne.

A városházépítési bizottság által a tisztviselőkarral együttesen összeállított program 1896 évi július hó 13-án a város polgármestere által azzal adatott ki Winkler Vilmos városi főmérnök és Say Ferenc építész urnak, hogy az általuk készített városházépítés terveit ezen program szerint alakítsák át és ezen terveket 1896 évi szeptember hó 30-áig a polgármesterhez mutassák be.

A város polgármestere 1896. évi december hó 6-án ujjalag azon tervvel foglalkozik, hogy a Szögyény féle palotai-kapui házban — addig is, míg az új városház építésének kérdése végleg eldőlt — a Prohászka és a Hellensteiner házakban elhelyezett hivatalok összpontosíttassanak és már 1896 évi december hó 23-án kelt jelentésében a bérletre vonatkozólag a városi közgyűlésnek jelentést is tett. A városi közgyűlés 1896 évi december hó 31-én tartott ülésének 19005 számú határozatával a bérlesek 1100 forint évi bér fizetése mellett el is határozta

A városházépítési bizottság az építési program összeállítása után majd egy év múltán 1897 évi február hó 13-án tartott ülésen Winkler Vilmos szóbeli előterjesztést tett és az új városház építési telkeinek helyszínrajzát beterjesztette.

Az ezen bizottsági ülés határozatát kívánatosnak tudom, hogy a város közönsége egész terjedelmében megismerje, miért is azt szószerinti szövegében közlöm.

A beterjesztett helyszíni rajz, nemkülönben vele kapcsolatosan az egész városház építésének kérdése alapos bírálat tárgyává tétetvén, ezen szűkebbkörű bizottság ismételve kimondta azon többször hangoztatott nézetét, hogy a mostani városház telkén városházat építeni nem lehet, hanem okvetlenül szükséges az, hogy a szomszédos telkekre célra megvéteessenek.

Mínthogy azonban a városház szomszédságában levő épületek fekvésüknél fogva aránylag a város legértékesebb épületei közé tartoznak és így megvételük is tetemes kiadással fog jární, azért a bizottság e tekintetben csak annyira kíván terjeszkedni, mint a mennyi telkerekre a városnak okvetlen szüksége van a célból, hogy a mostani igényeknek megfelelő új városház megépíthető legyen.

Ezek előrebocsátásával ezen kisebb bizottság azon határozott meggyőződésének ad kifejezést, hogy a Bierbauer és Obermayer féle házak megvételével, nemkülönben a városház-köz és a mostani városház telkének felhasználásával oly kiterjedésű egységes beltekhez telfog a város jutni, mely bőségesen elég foglenni arra

hogy azon a városház megépíthető legyen, de ezenkívül még a szent István-utca kibővítése által a közlekedés érdekein is jelentékenyen segítve legyen.

A helyzetnek ezekben történt felismerése után ezen kisebb bizottság javaslatba hozza, hogy a fentebb is jelzett Bierbauer és Obermayer féle házak vétessenek meg, azokon, valamint a városház lebontásával építtessék meg az új városház, még pedig úgy, hogy a Szt. István utca 10 méterre szelítessék ki, az új városház homlokzata pedig a takarékpénztári épület s a Kreuzler-féle házakkal egy vonalban építtetvén ki, a szabályozási vonalnak ezekben történt megállapításával a városház-tér is 4 m. szélességben kibővítendő lesz, miként ez a mérnöki helyszínrajzban kellőleg feltüntetve van.

A városház építése kérdésének elbírálásánál nem hagyhatta ezen bizottság figyelmen kívül annak pénzügyi részét sem, nem akarván oly javaslattal előállani, ami a közönségre elviselhetetlen terheket róna, mi kétséssé tethetné az építkezés kivitelét is, hanem oly arányokban kívánja azt megoldani, hogy a közönség nagyobb mérvű megterhelése nélkül legyen foganatosítható.

Ily elvi álláspontra helyezkedve, ezen bizottság ugyan alaposan és részletesen átdolgozott költségvetést ezidő szerint nem terjeszthet be, de megközelítőleg számítása szerint maga a szorosán vett építkezés közel 200,000 frt, a Bierbauer- és Obermayer-féle házak megvétele pedig 50,000 frba s így az egész építkezés kerestülvitele mintegy 250,000 frtba kerülne, mi a város pénzügyi viszonyai közt tul-

ságosnak nem mondható, különösen akkor, ha figyelembe vesszük, hogy más hasonló nagyságú várososok 3—4 sőt 500,000 forintot is költöttek városház építés céljaira

Kívánatos azonban, hogy az erkölcsi tekintetek is figyelembe vétessenek: ha azt akarjuk, hogy városunk tovább fejlődjék és ha azt akarjuk, hogy a jó izlés és szépítészeti érdekek is kellőleg méltatva legyenek s hogy a közönségnek maga a város mint erkölcsi testület az építkezés terén mintegy irányt jelöljön; akkor a fényüzési érdekek mellőzésével ugyan, de mégis oly diszes stílszerű épületet kell a városház céljaira építtetni, mely magában foglalja az újabb műépítészet összes vívmányait.

Végül azon előterjesztést teszi ezen bizottság, hogy amennyiben a városház építésére vonatkozó fenti javaslat a bizottsági testület által elfogadásra találna, ezen bizottság lenne megbízandó azzal, hogy a beépítendő területről pontos helyszíni rajzot készíttessen, a beépítendő terület nagyságát állapítsa meg és készítsen pályázati feltételeket az új városház építési tervének elkészítésére.

A városházépítő bizottság ezen ismertetett határozatával szemben Fittler Béla az időbeni tisztifőügyész és Tóth István az időbeni városi főjegyző külön véleményt terjesztettek elő, mely véleményt fontosságánál fogva szintén szó szerinti szövegében közlöm.

**Tóth István és Fittler Béla
külön véleménye.**

A városház építő bizottság 2843/897 számú előterjesztését

és indítványát el nem fogadhatjuk, mert a kérdést nem látjuk elegendőképen előkészítve. Szükségesnek tartanánk, hogy a Bierbauer- és Obermayer-féle házak tulajdonosaitól oly nyilatkozatok szereztessenek be, melyekből kitűnik, mily árért volnának hajlandók házaikat barátságos megegyezés esetében a városnak eladni. Köztudomás szerint a Nádor-utca, Megyeház-tér és a vasutállomás közti főforgalom legtermészetesebben helyesen másfelé nem terelhető, utja a Kossuth-utcán át vezet. Ennek a Városház-térre nyíló része azonban szűk, hogy még áldozatok árán is megfelelő kibővítését a közegészségi, forgalmi, ezzel összefüggő közbiztonsági és város fejlődési tekintetek egyaránt szükségessé teszik. Nézetünk szerint egyedül most volna itt az alkalom ezen kérdést a Bierbauer- és Obermayer-féle házakon kívül még a szomszédos gróf Zichy- és Kunze-féle házak megszerzésével a kérdés fontosságához mért áldozattal megoldani. Azonban ha csak a Bierbauer és Obermayer házak szereztetnek meg és a bizottság indítványa fogadtatik el, a Kossuth-utca kibővítése a város jövő fejlődésének pòtolhatlan kárával és teljes feláldozásával mindenkorra lehetetlenné tétetik. Mindezeknél fogva felújítva a Major Ferenc volt városi főorvos által ajánlott tervet, indítványozzuk: Kísérélje meg a városi hatóság a gróf Zichy- és Kunze-féle házak tulajdonosaitól ezen házaknak a város részére eladására vonatkozó kötelező nyilatkozatot és ekként ezen házak értékéről és jövedelmezéséről megbízható pontos adatok beszerzését. Ezen adatokból meg-

állapítható lesz, hogy a jelenlegi városház a gróf Zichy-, Kunze-, Obermayer- és Bierbauer-féle házak területéből a városház építéséhez nem szükséges területnek esetleg más módon értékesítésével mily összegek volnának szükségesek arra, hogy a városház építésének kérdésével együttesen, a Szt. István- és Kossuth-utcák kiszélesítése is megtörténhessék, vagy legalább annak lehetősége a jövőre el ne zárassék.

A városi tanács 1897. február hó 13-án tartott ülésében az új városház építésének ügyét és ezzel kapcsolatosan a városház építési bizottság Fittler Béla és Tóth István fentebb ismertetett külön véleményét tárgyalván, hosszas vita után akként határozott, hogy a városházépítési bizottság fentebb részletesen ismertetett előterjesztését magáévá teszi és azt a közgyűlés előtt elfogadásra ajánlja a következő indokolással:

Kétségtelen tény első sorban az, hogy a régi épület telke az új városház céljaira nem elég-séges. De ez nem is szorul bővebb magyarázatra, ha figyelembe vesszük, hogy az új épület tetemes pénzáldozatot kíván és annak költségei hosszú időn át terhelik a város közönségét. Szerinte a városház építésénél nemcsak a jelen hivatalos szervezet, hanem hoeszabb időre a jövő közigazgatási szükségletekre is tekintettel kell lenni. Egyébiránt már ezirányban a tekintetes törvényhatósági bizottság is így határozott, tehát újabb tárgyalás szüksége fenn nem forog.

Ezen helyzet szerinte teljesen indokoltá teszi a szűkebbkörű bizottság azon véleményét, hogy

a rendelkezésre álló telekhez még a szomszédos telkek is megszerzendők.

Előre bocsátva most már azt, hogy az új épület telke csak egy oldalról t. i. az egy vonalban levő Bierbauer és Obermayer féle házak felé terjeszhető ki, a legfontosabb s többször vitatott kérdés az, hogy a szomszédos házak körül a városház telkéül — melyek megszerzése lenne szükséges.

Ezen kérdésnél a tanács ismét a szűkebbkörű bizottság álláspontját foglalja el, mert azon felmerült eszme keresztülvitele, hogy új városház céljaira a közvetlenül szomszédos Bierbauer és Obermayer házon kívül még a Zichy-ház, sőt a Kun-e-féle ház is megszerztesék, oly mérvben növelné az építés költségeit, hogy arra a város közönségének már ezidő s erint is nagyon súlyos anyagi megterheltsége mellett gondolni sem lehet. De másrésről Winkler Vilmos főmérnök által beterjesztett helyszínrajz arról győzte meg a tanácsot, hogy a régi telek és a közlekedés céljaira nem szükséges kisköz, ugy a Bierbauer- és Obermajer-féle házak telke, amelynek megszerzését a szűkebbkörű bizottság is szükségesnek találta, a városház céljaira teljesen elegendő és emellett még a Szt. István-utcának kellő kiszélesítését is lehetővé teszi.

Már pedig ha a város közönsége az új városlázat ekként felépíti és a Szt. István-utcát kiszélesíti, meghozta a legnagyobb áldozatot, melyre jelen anyagi helyzetében ez irányban képes.

A tanács javaslata az elmondottak alapján az, hogy a Bier-

bauer és Obermayer féle házak megszerzettévé a kisköz bevonásával ekként nyrendő egységes telekre emeltessék új városház épülete úgy, hogy a Szt. István utcának 10 méterre való kiszélesítéséhez szükséges terület szabadon maradjon

A költségeket illetőleg a tanács előtt ma még csak hozzávetőleges adatok állanak, annyit azonban már most is jelezhet, hogy a két szomszédos telek vételárát is számítva az építkezés 250,000 frt. költséggel keresztülvihető.

Minthogy pedig a városház középület jellegénél fogva kell, hogy tervezés, stylszerűség tekintetében a város első-rendű épületei közt foglaljon helyet és annak díszére váljék, azért szükségesnek látja, hogy az építési terv elkészítésére a rendelkezésre álló telek kijelölésével pályázat hirdettessék

A helyszínrajz elkészítése, a telek kijelölése, pályázati feltételek megállapítása és a pályázat hirdetése végett az iratok ismét a tanácsnak lennének kiadandók.

Székesfehérvár szab. kir. város törvényhatósági bizottsága az új városház építésének ügyét 1897. évi február hó 27-én tartott rendes havi közgyűlésén tárgyalta és a következő határozatot hozta:

Minthogy a városház építése körül többféle eszme merül fel, melyek megfigyelésre s tüzetes elbírálásra várnak, de ezeken kívül is ezen nagy kiadással járó építkezés oly fontossága s a város életére messze kiható intézkedést foglal magában, hogy azon könnyedén átsiklani nem lehet, azért elhatározatott, hogy ezen ügy a mai napirendről le-

vétetik és annak érdemleges tárgyalása egy e célra tartandó rendkívüli közgyűlésre tüzetik ki.

Az iratok visszaadása mellett utasítatik a tanács, hogy a Bierbauer, Obermayer, Zichy és Kunze-féle házak megvételére nézve az illető tulajdonosoktól kötelező nyilatkozatok szerzeszenek be, hogy mennyiért lennének hajlandók házaikat a város tulajdonába bocsájtani, e nyilatkozatok azonban a várost megvételre ne kötelezzék. Ezen iratok felszerelésével legyenek azután az iratok közgyűlés elé vezérelve.

A városi közgyűlés ezen határozata folytán a városi tanács 1897 évi március hó 12-én tartott üléséből 4263,897 számú határozatával felkérte a város az időbeni polgármesterét, hogy a Bierbauer-, Obermayer-, Zichy- és Kunze-féle házak tulajdonosaival tárgyaljon, hogy házaikat mily áron lennének hajlandók eladni városházépítés céljaira és kérte, hogy megállapodásaikról vegyen az illető háztulajdonosoktól megfelelő kötelező nyilatkozatot. Ezeknek megtörténte után pedig elrendelte, hogy az új városház építésének ügye a városház építési bizottság által újból tárgyalandó.

A városi közgyűlésnek fentebb ismertetett határozata után a *székesfehérvári kiskereskedők egyesülete* 1897 évi május hó 22-én oly kérelemmel fordult a törvényhatósági bizottsághoz, hogy az új városházát akként építsék és tervezzék, hogy a városház épületében megfelelő számú bolt és üzlethelyiségek legyenek. Kérelmüket indokolták azzal, hogy az összes kereskedelem városunknak ugyyszólva egy utcájában a Nádor-utcában

összpontosul. Ezen utcában azonban a bolthelyiségeknek évi bére a nagy verseny folytán mesés magasságu. Ez ugyan egyes háztulajdonosok javára szolgál, azonban nagyon súlyosan nehezedik az amugy is folyton hanyatló kereskedelmünkre.

Ha tehát a város nemes hivatásához képest kereskedő polgárainak javát és megélhetését csakugyan előmozdítani akarja, akkor ezt tegye lehetővé azáltal, hogy az új városházában megfelelő üzlethelyiségekről gondoskodva az üzlethelyiségek évi béreinek normálisságát biztosítsa.

Ezen kérvény további tárgyalás végett szintén kiadatott a városház építési bizottságnak.

Az új városház építése ügyében 1897 aug. 19-ikéig semmi nemű intézkedés nem történt.

Mig végre 1897 augusztus 19-én Dieballa György és társai, számra nézve 62 bizottsági tag aláírással egy kiváló fontosságú indítvány adatott be az ujonnan építendő városház helyére vonatkozólag.

Ezen indítvány szerint a Kossuth utcában levő Proviánt ház és aggintézet tulajdonát képező postaépület megvétele által nyrendő és a régi katonai laktnya területével rendelkezésre álló 4336 □ öl területű telken javasoltatott az új városház felépítése akképen, hogy annak déli oldalán, a meghosszabbítandó papnövelde-utca vonalán mintegy 800 □ öl területen épüljön fel az igazságügyi palota. Ugyanezen terület északi oldalán körülbelül 1000 □ öl területen a pénzügyigazgatóság, adóhivatal és pénzügyőrség, az állami mérnöki hivatal, a posta és távirdahivatal palotája. Az ezen épületek között fennmaradó 2500

□ öi területen pedig a telek közepében épüljön fel az új városháza.

A 62 bizottsági tag által beadott fennti indítvány azonban — dacára annak, hogy Proviánt ház és az aggok épülete a város által megvétetett, a régi lak-tanya pedig lebontatott, és így a terület tényleg rendelkezésre állott — a közgyűlés által elfogadva sosem lett és hogy ezen legszebb terület miként lett ki-használva, a jelenlegi állapot megdöbbenő bizonyossággal áll előttünk.

A Dieballa György és 62 bizottsági tag által beadott indítvány a városi közgyűlés által 1897 évi augusztus hó 30-án tárgyalatott. Havranek J zsef azidőbeni polgármester ezen a közgyűlésen azt indítványozta, hogy a törvényhatósági bizottság ne határozzon a közgyűlésen még elvileg sem a javaslat nagy fontosságú kérdése fölött, hanem az minden megszorítás nélkül utaltassék a városházépítési bizottsághoz előzetes körütekintő tárgyalás és 1897 évi október hó 20-ikáig érdemleges határozathozatal és alkalmas előterjesztés végett.

Havranek József polgármester ezen indítványát a közgyűlés hosszas vita és tárgyalás után szótöbbséggel elfogadta.

A városházépítési bizottság Dieballa György és a 62 bizottsági tag indítványát 1897 évi október hó 23-án tárgyalta és abban állapotodott meg: bejelenti a közgyűlésnek, hogy Dieballa György és társai indítványa és az ezzel kapcsolatos javaslatok fölött érdemlegesen nem határozhat, mert a Proviánt ház megvétele, az igazságügyi palota építése és több más szintén

nagy fontosságú kérdésekre, a szükséges felvilágosítások nem szerezettek be. Ebből folyólag felkérte a polgármestert, hogy amint a szükséges felvilágosítások beszereztetnek, azokat juttassa a bizottság elé.

A városi közgyűlés 1897 okt. hó 28-án tartott ülésében a bizottság ezen határozatát egyszerűen tudomásul vette.

Ezen időtől kezdve az új városház építésének ügyében mi sem történt 1900 április hóig, amikor a város akkori vezetője a városi főmérnök által költségvetést készítettett egy újabb levéltári helyiségre, majd pedig 1901 január hó 20-án a régi városházának kibővítése tárgyában, mely költségvetés szerint a levéltári helyiség kiépítése 4400 koronát, a régi városház toldozása és foltozása pedig 40.000 korona új költséget igényelt volna.

Ezen újabb toldozási és foltozási tervekkel az új árvaház építésének ügye ismét a levéltárba került.

Vége 1901. évi június hó 7-én Havranek József polgármester beadta jelentését a törvényhatósági bizottsághoz az új városház építése tárgyában, mely szerint a városház építésére nézve előadja, hogy ezen tárgyban felmerült különböző nézetek és tervezetések között legjobbnak találja, ha a kérdéses épület helyéül a belvárosi lak-tanya, postaház és élelmezési ház telke jeletetik ki akként, hogy az említett telkek közepére építtetnék a városháza a jelenlegi utcavonaltól befelé mintegy 40 m. távolságra 66 m. utcai árcvonallal s 42 m. mélységgel teljesen szabadon álló épületként, mely épület északról és

délről 15 m. széles utcával, elől pedig 1000 □-m. szabad térrel lenne környékezve. Az ezeken túl fenmaradó teleknek úgy északi, mint déli oldalán egy-egy házsor épülne a Kossuth-utca keleti részétől a várarki csatornáig olyképp, hogy a déli részre tervezett utca folytatása lenne a Papnövelde utcának, az északi oldalon tervezett utca pedig azért terveztetik, hogy a városháza külön álló épület legyen és minden oldalról ö zhangban levő épületek és terek diszitsék. Az északi oldalon a mérnöki tervrajz három, a déli oldalon pedig négy házhelyet tervez, melyek közül a Kossuth-utcát érintő első telkek arcvonalai a Kossuth-utcára és az új városház előtti szabad térre néznek, a többi telkek arcvonalai pedig a városház északi és keleti oldala közt képződő utcára.

A dolog pénzügyi oldalát pedig akként világítja meg, hogy a városház építési költsége kitesz 198788 frt. 72 krt.-a lakatya értéke 55.000 forint, a postaház értékét 30.000 forint, az élelmezési ház értéke szintén 30.000 frt. ezek összevonásával a városház építésének összes költsége kitesz 313,788 frt. 72 krajcárt.

Ebből levonandó lenne a régi városháza értéke 50000 frt., továbbá azon két házhely értéke, mely rendelkezésre fenmarad s mely 1420 □ ölet tevén ki, ölet 20 forintjával számítve 28600 frt. értéknek felel meg, mely levonások eszközzése után a városház építésével járó összes kiadás 235 186 forintban jelentkezik, mihez hozzájárul még az új városház előtti tér rendezési költsége és az építési költség időközi kamata, mi megközelítőleg 20,000

frtra tehető, mely összeget azonban apasztani fogja az eladandó és az építésnél fel nem használt anyagokból befolyó vételár.

Végül azon nézetének ad kifejezést, hogy fenti építkezést csak azon feltétel alatt véli kivihetőnek, ha az eladásra szánt területek közül egyet méltányos árért a helybeli pénzügyi hivatalok részére emelendő épület telkétől megveszi a pénzügyminiszter, a másik telket pedig a posta s távirtda hivatal elhelyezésére építendő telekként megveszi a kereskedelemügyi miniszter, melynek teljesítésére küldöttségileg lennének felkérendők nevezett ministerek.

Havranek József polgármester ezen invitványa a törvényhatósági bizottság 1901. évi június hó 27-én tartott közgyűlésében tárgyalatván akképen határozott, hogy az új városháza a belvárosi laktanya, postaház és élelmezési háztelken fog felépíttetni oly felosztással és elrendezéssel, miként az a polgármester indítványában részletesen körül van írva, feltételül kikötvén, hogy az csak az esetben lesz keresztül vive, ha a régi városháza 50000 forintért eladható lesz, a m. kir. pénzügyi és kereskedelemügyi ministerium pedig az utcarendezéssel a nekik szánt telkeket az ügykörükhöz tartozó hivatalok részére emelendő épületek céljaira elfogadható árért megveszik.

Az 1901. évi június hó 7-én tartott közgyűléshez beterjesztett polgármesteri jelentés és az erre hozott közgyűlési határozat már-már biztatott a reménnyel, hogy az új városház épülésének ügye előrehalad és az végre valahára megvalósul. Ezen remény azonban nagyon korai

volt mert 1904. évi március hó 4-ikéig tehát három éven át a városház építési ügyben dacára amilleniumi nagy fogadkozásoknak mi sem történt, hanem ekkor a város polgármestere a régi városházban építendő levéltári helyiségre kért véleményt és javaslatot a főmérnöktől.

A főmérnök javaslatát és egy levéltári helyiség építésére vonatkozó költségvetését beadta. Azt a középítészeti bizottság 1904 évi május 5-én tartott ülésében tárgyalta és a levéltári pótépítkezést 11,260 kor. 54 fillér költség keretében elfogadásra ajánlotta. A városi tanács a pótépítkezést ugyancsak javaslatba hozta. A törvényhatósági bizottság pedig 1904 évi május hó 30-án tartott ülésének 1548380 számú határozatával a tanács javaslatát elfogadta s ennek alapján a pótépítkezéseket 11260 kor. 54 fillér keretében elrendelte. Érdekes, hogy a törvényhatósági bizottság a teljesen felesleges pótépítkezést azzal indokolta, hogy a város pénzügyi viszonyainál fogva nincs kilátás arra, hogy rövid időn belül egy teljesen új és a modern igényeknek megfelelő városháza építhessék.

Három évtizedeken át folytatott új városház építésének ügye ezzel ismét hosszab időre lekerült a napi rendről.

Mintegy három és fél évi szünetelés után 1907 évi november havában a városi tanács 16593/1907 számú végzésbeli utasítással folyton felszínre került a Magyar Király vendéglő és szálloda épületének, új városház céljaira megvétele és átalakítása. Ugyanis a tanács felhívta a városi főmérnököt, hogy sürgősen készítse el a „Magyar Ki-

rály“ szállodának esetleg városház céljaira szolgáló átalakítására tervezetet és költségvetést oly módon, hogy abban az összes városi hivatalok elhelyezhetők legyenek.

A városi mérnöki hivatal a városi tanács felhívására 1907 november hó 30-án azt jelentette hogy a „Magyar Király“ szálloda épületének, a vár sházi hivatalok befogadására vonatkozó tervezetét és költségvetését csak azon esetben készítheti el, ha a szakhivatalok vezetői részletesen körül írják azon helyiségek számát és terület nagyságát az egyes helyiségek egymásutánjának sorrendjét és egyéb a célszerű beosztásra vonatkozó megjegyzéseiket, melyek a vezetésük alatt álló hivatalok részére, az új szervezési szabályrendelet szellemének megfelelően szükségesek lesznek.

Ezen jelentés folytán a város akkori polgármestere 17532/1907 sz. végzésével megbizta a mérnöki hivatalt, hogy a beosztásra vonatkozó programot az adatok beszerzése mellett állítsa össze.

Winkler Vilmos városi főmérnök 1908 évi február hó 11-én kelt és 2192/1908 sz. alatt iktatott jelentése kapcsán beterveztette a „Magyar Király“ szálloda épületének átalakítására vonatkozó terveket és költségvetést, mely szerint annak városház céljaira átalakítása 160,000 korona vételár feltételezése mellett, mintegy 250,000 korona költséget igényelne.

Ezen terv azonban nem is került sem tanácsi sem közgyűlési tárgyalásra, de abban a hivatalok megfelelő módon elhelyezhetők nem is lettek volna csak olyan foltozás és toldozás meg-

oldásnak mutatkozott, a melynél az újabb helyiségekről való gondoskodás szüksége csakhamar beállott volna.

A rendőrlegénység 1908 évi október hó 6-án kelt, a rendőrfőkapitányhoz beadott jelentésében kérte, hogy az összes szolgálatot teljesítő rendőrök részére egy külön szobát 7 db. ággyal szereltesen fel, melyre a legalkalmasabb helyül a rendőri kulcsos szobája melletti helyiséget jelölték meg.

Ezen kérelem kiadatván a mérnöki hivatalnak, Winkler Vilmos városi főmérnök 1908 november 30-án 9365/1908 sz. a. kelt jelentésében jelezte, hogy a városháznál nincsen olyan el nem foglalt helyiség, amely a kívánt célnak megfelelne, sőt az ott elhelyezett hivatalok is csak szorongva férnek el, azért szerinte a kérdés csak úgy volna megoldható, ha például a városház szomszédságában levő Obermayer-féle ház vétetnék bérbe és rendeztetnék be a rendőrlegénység részére laktanyául. A városházán ezáltal felszabaduló helyiségek pedig egyéb célokra lennének felhasználhatók.

Mintthogy azonban Obermayer a házat bérbeadni nem volt hajlandó, ezen terv kivitele lehetetlenné vált.

Felvettetett az az eszme, vajjon nem volna-e célszerű az Obermayer-házat megvenni, mivel arra, ha az új városháza felépül, ugyis szükség lesz.

Ez irányban már alkudozások is folytattattak és Obermayer hajlandó lett volna házat 24000 koronáért eladni.

Miután az új városház megépítését programomba vettem, megbíztam Winkler Vilmos városi főmérnök urat, hogy az új

városház építésére vonatkozólag készítsen újabb vázrajzokat és költségvetést.

Winkler Vilmos városi főmérnök megbízásom folytán két vázrajzot készített.

Az egyik vázrajz a Zichy-, Bierbauer-, Obermayer- és Szigethy-házak kombinációba vételével, a másik csak a Bierbauer- és Obermayer-házak kombinálásával készítettetek.

Az első megoldás szerint rendeztetnék a Szt. István-utca, Kossuth-utca eleje, a főtemplom és Szt. Anna kápolna környéke A másik megoldásnál azonban csak a Szt. István-utca lenne kiszélesíthető 10 méterre.

Főmérnök szerint előny adandó az első megoldásnak, főképp városrendezési szempontból, mert az új városháza teljesen szabad térre jutna és a városház környéke végleges rendezést nyerne. De előny adandó azért is, mert a két megoldás között mutakozó 2400 kor. évi törlesztési részletkülönbség a boltbérékből könnyen kiegyenlíthető, az építkezés pedig könnyebben keresztülvihető lenne, mert a Zichy ház a tulajdonképeni városház építés tartamára a hivatalok elhelyezésére szolgálhatna.

A városi pénztárt az első megoldás szerint ugyan circa 20000 korona terhelné évenként, de ezen megoldás mellett nemcsak a hivatalok nyernének megfelelő elhelyezést, hanem a Szt. Anna kápolna, mint az egyedüli műemlék is szabaddá tétetnék, azonkívül a Szt. István-utca, Kossuth-utca eleje és a főtemplom északi oldalánál levő utca 10 méterre kiszélesíttetnék, úgy hogy fenti összeg, mely mintegy 350,000 kor. évi kamatnak felel meg,

tényleg az utcák rendezése és nem a városház építése folytán állana elő, úgy hogy az állam által nyújtandó segélyből ez fedezhető lenne, mert a körrendelet szerint a fennmaradó összeg városrendezési célokra is felhasználható.

Winkler Vilmos városi főmérnöknek az új városház építésére vonatkozó terveit és költségvetését a polgármesteri programmban foglaltak feletti tárgyalásra kiküldött bizottság által 1910 évi február hó 9-én tárgyalattam, mely tárgyalás eredményét a következőkben ismertetem:

Polgármester bejelenti, hogy az ülés első tárgyát az új városháza építésének ügye képezi. Ez ügy előzményeképpen előadja, hogy még 1896-ban elhatározta a törvényhatósági bizottság, hogy új városházat fog építeni. Ennek szükségessége minden kétségen felül áll, mert a mai helyzet az adminisztráció és a hivatali munkásság szempontjából nem megfelelő.

Ez irányban többféle terv merült fel. Az első terv az volt, hogy a mostani épületre egy emelet építtessék, ez azonban csak időleges orvoslás lett volna, mert nem szüntetné meg a börtönszerű földszinti helyiségeket, szűk lenne a tanásterem és más helyiségek is alkalmatlanok lennének. A közgyűlés el is vetette e tervet.

A Magyar Király szállodának megvétele és átalakítása közgyűlés elé sem került, mert drágasága mellett nem lenne megfelelő.

Ujabbban kétféle terv merült fel, amelyekről a főmérnök tájékoztató tanulmányt is készített, felkéri őt, hogy e terveket ismertesse.

Winkler Vilmos főmérnök előadja, hogy az iratok közt fekvő jelentéséhez csatolt tervek és költségvetések szerint a városháza a következőképpen lenne megépítendő:

Az első tervezet szerint a mostani városháza, a Bierbauer, Obermayer, Zichy és Szigethy házak megvételével.

A második tervezet szerint a mostani városháza, a Bierbauer és Obermayer házak megvételével.

Az első tervezet szerint a kiadások ckként alakulnának:

Kisajátítási összegek	300.000 K.
2600 méter beépített alapterületű új	
épület á,	210 K. 546000 K.
berendezésekre	54000 K.
összesen	900000 K.

Bevételek:

14. üzlethelyiség bérjövődelme	
á, 1600 K.	22400 K.
4 lakás bérjövődelme	5200 K.
Szögyény házban el-	
maradó bérösszeg	2000 K.
összesen	29600 K.

900000 korona 5.50 % törlesztési hányada 49500 korona, így fedezetlen maradna 19900 korona.

A második terv szerinti építkezés hasonló költségvetés szerint 500.000 kor. kiadással és 10000 kor. bérjövődellel járna és fedezetlen maradna évi 17.500 kor.

Szerinte előny adandó az első megoldásnak főképpen városrendezési szempontból, mert az új városháza teljesen szabad térre jutna és a városház környéke végleges rendezést nyerne, a hivatalok megfelelő elhelyezést nyernének, a Szt. Anna kápolna szabaddá tételnek, azonkívül a Szt. István-utca és Kossuth-utca eleje 10 méterre kiszélesítenék.

Kégl Miklós, Szalay Miklós, Dieballa György, Csöppenszky Mihály dr., Miklós Géza, Bilkei Ferenc a főmérnök indokai alapján az első tervet ajánlják elfogadásra.

Nagy Ignác is elfogadja a tervet, de felveti a kérdést, nem lehetne-e a Ponty vendéglő tulajdonosát reábirni arra, hogy adják oda ingatlanukat e célra.

Winkler Vilmos főmérnök nem tartja a helyet alkalmasnak s több költséggel is járna.

Ifj. Lits Ferenc szerint az igazságügyi palota mellé kellene építeni a városházat, amely egészséges, tágas hely és a kisajátítási költségek is elesnének.

Hübner Károly helyeli az első tervet, de aggódik a főmérnök költségszámítása miatt. Négy-szögméterenként 210 koronáért monumentális épületet nem igen lehet emelni. Megengedi, hogy 14 bolthelyiség megér egyenkint 1600 koronát, de aggódik, hogy ki tudjuk-e őket adni mert a város kereskedelme pang. Valószínűnek tartja, hogy 30000 koronával is megterheljük évenként a házipénztárt.

Dr. Rádai Lajos is hasonló véleményen van, Say Ferenc szerint pedig a költségek kérdése felülvizsgálatot igényel, melyet egy szűkebbkörű szakértőkből álló bizottságnak kellene felülvizsgálni.

Dr. Steiner Jákó a helyet elfogadja, de ő csak 25000 k. minimális jövedelmezőséget vél elérhetőnek szerinte 30000 kor. lenne számításba vehető, mely évenként a házipénztárt terhelné. Ő 1 millió korona költség keretén belül mondaná ki építendőnek a városházat.

Határozat.

Többek hozzászólása után a bizottság úgy határozott, hogy javasolja, miszerint az új városháza az első terv szerint építtessék s megbizza a város polgármesterét, hogy a terveket és költségvetést a bizottság szakértő tagjaival, esetleg más szakértők bevonásával is vizsgálta felül s egyidejűleg értekezék a háztulajdonosokkal is az eladási összeg kérdésében.

A bizottság megbízása folytán az eladási összeg kérdésében értekeztem a háztulajdonosokkal és azok és pedig:

Gróf Zichy János háztulajdonos 200—250,000 kor Bierbauer Viktor és Bierbauer István háztulajdonosok 80,000 kor. Obermayer János és neje háztulajdonosok 24,000 kor. összegben iennének hajlandók eladni ingatlanaikat.

Majd pedig a bizottság szakértő tagjait u. m.: dr. Kuthy József, Rauscher Béla, Hübner Károly, Say Ferenc, Péntes Imre, Stéger Péter, Szabó Ferenc, Szenzenstein János, Winkler Nándor és Vajda Géza m. kir. államépítészeti hivatal főnöke, Krécsy Miklós m. kir. mérnök urakat 1910. március hó 10-ének délután 3 órájára a tervek és költségvetések felülvizsgálatára meghívtam, akik közül ezen ülésen dr. Kuthy József biz. tag elnöklete alatt Szabó Ferenc, Szenzenstein János, Stéger Péter bizottsági tagok, Vajda Géza a m. kir. államépítészeti hivatal főnöke és Krécsy Miklós kir. mérnök urak megis jelentek. Ezen felülvizsgálatot és az erre vonatkozó bizottsági tárgyalási jegyzőkönyvet a következőkben közlöm.

Krécsy Miklós kir. főménök a fontház épületének lebontásával annak helyén látná célszerűnek az új városház felépítését, mert az kevesebb költségbe kerülne és az ott levő iskolák és plebánia helyiség ugysem felel meg a mai modern kor követelményeinek. A mostani városházi épületet értékesíteni lehetne, vagy abban helyeztethetnének el az iskolák és plebánia. Igaz, hogy ha a fontház helyén épülne az új városháza, ott boltokat nem lehetne építeni, de nem is tartja kívánatosnak, hogy középületben boltok helyeztesse-nek el.

Winkler Vilmos szerint ez a terv kivihetetlen, mert csak a költségeket szaporítanánk vele, tekintettel arra, hogy akkor új iskolákról és plebániaépületről is kellene gondoskodni.

Szenzenstein János nem fogadja el Krécsy Miklós javaslatát, mert a bizottság egy kész munka elé van állítva, felülvizsgálni a mérnöki hivatal terveit és költségszámítását.

Hosszabb eszmecsere után a bizottság javasolja:

Bizassék meg a mérnöki hivatal, készítsen tervet és költségszámítást a fontház helyén esetleg építendő városházról, adjon véleményt a mostani városháznak esetleges értékesítéséről, készítsen tervet és költségszámítást az esetleg szükségessé válható iskola és plebánia épületről. Hivassanak fel egyuttal a hivatalfőnökök, hogy a hivatalos helyiségek mikénti beosztása iránt véleményüket és kívánságukat terjesszék elő, végül szerezzék be a tanács néhány újabban épült modern városház terveit.

Ezen bizottsági ülés megtar-

tása után kívánatosnak tudtam az új városházán szükséges hivatalos helyiségek száma, azok nagysága és elhelyezése a városi tisztikar meghallgatását; miért is őket 1910 évi április hó 8-ára a városháza nagytermében értekezletre hívtam össze, amely értekezleten kifejezett óhajuk a következő volt:

Főispánnak, előszobával külön szoba tervezendő.

Polgármesternek fogadó és dolgozó szobán kívül, előszoba és várakozó szoba tervezendő, kívánatosnak tartja az értekezlet hogy a polgármester szobájára tanácsterem mellettlgyen.

Főjegyzőnek külön könyvtárszoba mellett tervezendő a hivatalos helyisége, az aljegyzőkkel közös előszobával, utóbbiaknak külön-külön hivatalos helyiséggel.

Kívánatosnak tartja a főjegyző, hogy az iroda és levéltár lehetőleg közvetlen egymás mellett legyen.

Iktató, kiadónak, továbbá 6 leírónak és gépiróknak külön-külön szoba tervezendő, a kiadó szobája előtt a kézbesítők részére nagyobb előszobával.

Gazdasági tanácsnoknak két szoba előszobával tervezendő, hasonlóképp a tisztí főügyésznek is.

Pénzügyi tanácsos kívánatosnak tartja, hogy a javadalmi hivatal lehetőleg a földszintre kerüljön és az ő hivatalos helyisége a javadalmi hivatal mellé helyeztessék. A javadalmi hivatal legalább 3 ablakos helyiséget igényel, pénzügyi tanácsosnak egy előszoba és egy szoba tervezendő.

A rendőrkapitányi hivatal részére, mely lehetőleg az I. emeletre tervezendő, a következő

helyiségek szükségesek: főkapitánynak egy szoba előszobával, iktató, kiadó részére egy szoba, rendőrségi leiró és irattár részére kisebb szoba, rendőrbiztosoknak közös előszobával 2—2 szoba. Büntügyi osztály külön előszoba és egy szoba. Kihágási osztály a rendőrnnyilvántartó és járlatvezetővel kapcsolatban tervezendő és pedig a rendőrkapitány, továbbá a jelzett hivatal részére közös előszoba, rendőrkapitánynak külön szoba, nyilvántartó és járlatkezelőnek egymásbanyiló 1-1 szoba.

Rendőrlégénységnek 3 szoba tervezendő 20—20 személy részére Kulcsosnak külön szoba.

Közigazgatási számvevőségnek 4 szobára van szüksége, főszámvevő, számvevő, irattár és iktató részére, tervezendő egy előszoba is, hol a számadások lennének elhelyezendőek. Úgy a közigazgatási számvevőség és pénztár lehetőleg a földszinten tervezendő. Pénztár nagy helyiségben legyen, attól jobbra-balra egy-egy szoba a számfejtők részére.

Az adószámvevőségnek 9 szobára van szüksége, még pedig az ügyosztályvezető számvevőnek egy, iktató, kiadó, irattár részére egy, adókivetés 2, ház és földadó kataszter 1, végrehajtók 3 s amennyiben a vízvezeték létesítése után a vízdíjak szedése az adószámvevőség hatáskörébe utaltatik még külön egy szoba.

Az árvaszéknek közös előszobával egy ülnök és a közgyám részére 1—1 szoba tervezendő, továbbá egy közös előszoba egy ülnök és községi bíró részére, előbbinek egy szoba, utóbbinak 2 szoba.

Levéltárnok két nagyobb és egy kisebb szobát igényel.

Mérnöki hivatal részére 3 szoba szükséges. Főorvosi hivatalnál, a vegyvizsgálati állomás részére egy szoba, a vegyszereknek külön fülkével, továbbá egy hivatalos szoba tervezendő.

A katonai nyilvántartónak 2 szoba tervezendő.

A hivatalos helyiségek elhelyezésére vonatkozó ezen újabb program összeállítását után Say Ferenc városi bizottsági tag úr szíves volt felajánlani, hogy ő közérdekből ezen program alapján a régi városháza, a városházköz, Bierbauer-féle ház, az Obermayer-féle ház és a Zichy ház telkén építendő új városház tervezetét és az arra vonatkozó költségvetést teljesen díjmentesen elkészíti, miért is az összes erre vonatkozó adatokat rendelkezésére bocsátotta.

Say Ferenc bizottsági tag úr az adott program alapján a terveket és költségvetést elkészítvén azokat 1911. évi november hó 20-án rendelkezésemre bocsátottam.

Say Ferenc költségszámítása szerint az építkezés következő kiadásokkal járna:

1. A Városház-tér felőli főépület rész, melyben a díszterem és fölépcső lenne elhelyezve, két emeletes épület, teljesen alapíncézve elsőrendű kivitelben — beépítendő terület 1030 m², egységár 250 kor., összesen 257,500 K
2. Mellékutcai szárnyépületek egyszerűbb kivitelben

mint az előbbi, két-emeletes 3-ed részben alapincézve, beépített terület 671 26 m ² , egységár 200 kor., összesen	134.352 K
3. A templom felőli oldalon és az udvarban levő épületrészek kétemeletesek, részben alapincézve, a levéltárnál a felső mennyezet is tűzbiztosan készítve, beépített területek 500 m ² , egységár 185 kor., összesen	92,500 K
4. Központi fűtés berendezés az egész épületben minden felszereléssel	40,000 K
5. Vízvezetési csőhálózat kellő számú vízcappal teljes felszereléssel	6,000 K
6. Villamvilágítási vezeték megfelelő világító testekkel — az elsőrangú helyiségekben rejtett vezetékkel	15,000 K
7. A nagyterem és lépcsőház festése és díszítése részben szobrász munkákkal	25,000 K
8. Udvarok planirozása, csatornázása és burkolása aszfalttal vagy kerámit kockákkal 502.50 m ² , egységár 20 kor., összesen	10,050 K
9. Előre nem látható kiadások	19,598 K
Összesen	600,000 K

A megszerzendő területek vételára :

a) a Zichy ház	200000 K.
b) Bierbauer ház	80000 „
c) Obermayer ház	24000 „
Összesen	304000 K.

Ezek szerint a megveendő házak és az építési költségek kitesznek összesen . . . 904000 korona

Say Ferenc építész városi bizottsági tag számítása szerint a házak lebontásából nyerveendő kő éstéglanya-gok értéke kitesz . . . 50000 K. melyet levonva az előirányzati összegből marad . 854000 K.

Say Ferenc építész, vár. bizottsági tag által elkészített, az új városház építésére vonatkozó tervek és költségszámítás helyességének megállapítására részben a városi törvényhatósági bizottság szakértő tagjai, részben pedig az Országos Mérnöki és Építész Egyesület helyi osztályának képviselőiből álló szakbizottságot hívtam össze 1910. évi december hó 12-ikére a városház nagytermébe. Ezen bizottság feladatát képezte annak megállapítása, vajjon a hivatalos helyiségek elhelyezésére vonatkozólag adott programnak megfelelőleg a Say Ferenc által készített tájékoztató tervek és a költségvetés reális-e és hogy ezen költségvetés keretében megépíthető-e az új városháza? Ezen bizottság feladatát képezte még az is, hogy az új városháza stílszerűségére irányt jelöljön.

A bizottság ülésin résztvettek és megjelentek dr. Kuthy József, Rauscher Béla, Say Ferenc,

Pénzes Imre, Stéger Péter, Szenzenstein János városi bizottsági tagok, Csik István városi mérnök, dr. Kerekes Lajos főjegyző, Keller Izsó műszaki tanácsos az államépítészeti hivatal főnöke, Vigyázó Imre műszaki tanácsos a m. kir. kultur-mérnöki hivatal főnöke, Naszályi József iparfelügyelő és az Országos Mérnök- és Építész Egyesület helyi osztályának kiküldött tagjai közül Kenessey Zsigmond osztálymérnök, Varga Elemér építész mérnök, Fröschl Ferenc mérnök, dr. Kardos Jenő gépész mérnök, Vágó Lajos főmérnök, Stignitz Vilmos osztálymérnök urak.

Hosszabb eszmecsere után a bizottság abban állapodott meg, hogy a hivatalos helyiségek elhelyezésére vonatkozólag már megállapított program, a Say Ferenc építész, városi bizottsági tag által készített tájékoztató tervek és építési költség számítás és a pontos helyszíni rajz adassék ki az országos mérnök- és építész-egyesület helyi osztályának tanulmányozás és a felvetett kérdésekre véleményadás végett. Ez meg is történt és az egyesület kilátásba helyezte, hogy véleményét 1912 évi január hó 15-ike előtt befogja terjeszteni a város polgármesteréhez.

Mig a polgármester ezen tárgyalásokat folytatta, a városi törvényhatósági bizottság tagjai tömörülve a következő indítványt adták elő és juttatták a polgármesterhez:

Sz.-Fehérvár szab. kir. város törvényhatósági bizottság tagjai, áthatva annak szükségességétől, hogy a polgármester urnak segítségére siessünk, abban a ne-

mes és lankadatlan törekvésében, mellyel a városi székházat mielőtt felépíteni óhajtja, támogatásunk kétségtelen jeléül ezenel

kijelentjük:

1. hogy a városi székház mielőbbi felépítését a mostani helyén akként kívánjuk, hogy dr. Bierbauer, Obermayer és gróf Zichy-féle épületek telkei a mostani területhez hozzávéssenek, — a szt. István és Kossuth-utcák torkolatai a várcsháztór felől ki-szélesíttessenek, — a városháza és a Bierbauer-ház közötti kis köz az emelendő székház telek területéhez csatoltassék.

2. Tekintettel az ingatlanok állandó értékelkedésére, kívánjuk, hogy a fenti 3 ház tulajdonjogát a törvényhatóság mielőbb megszerezze, mert a végleges megállapodásig eltelő idő alatt a törvényhatóság jóval magasabb áron lesz kénytelen az ingatlanokat megvenni, mint amely vételárért ezidő szerint megszerezhető.

Mivel pedig a városi hivatalok egy része amugy is bérházakban van elhelyezve: ezen hivataloknak e három házban való elhelyezésével tetemes megtakarításra tesz szert.

3. E székház felépítése által a törvényhatóság lehetőleg ne legyen megterhelve, kívánjuk, hogy a székházban elhelyezendő helyiségek bérjövödelmei az új városház építési költségeire fordíttassanak.

4. Óhajtjuk, hogy a városháza építési tartama alatt a házakból kilakoltatott kereskedők részére ideiglenes helyiségek létesíttessenek.

Ezen indítványt eddig aláír-

ták a következő városi bizottsági tagok :

Almássy János, dr. Árokay Antal, Barnai Ignác, Basch Adolf, Bernstein Sámuel, Bilkei Ferenc, dr. Borchert Jenő, Boross Sándor, dr. Czapáry László, ifj. Csapó István, dr. Csöppentzky Mihály, Deutsch Aladár, Dieballa György, Dörömbözi József, Engel Sándor, dr. Eisenbarth Károly, Farkasdy Dezső, Fekete Géza, Flits Miklós, Fittler Béla, Gánóczy Flóris, Gerendai Gyula, Gerő Jakab, Grósz Aladár, Grósz, Bernát, Havranek Antal, Héjj Imre, dr. Holly Géza, Horváth Mihály, dr. Huszár Adolf, Hübner Károly, dr. Kárnik József, Keresztes Zsigmond, Király János, Kisteleki István, Knitlhoffer János, Knitlhoffer Károly, Khon Adolf, Kovács A. Sándor, Kovács Ferenc, Kőrösi Gyula, Krausz Zsigmond, Kristóf Károly, dr. Kuthy József, Langráf Lajos, dr. Lövy Károly, Lukács Sándor, dr. Mészöly József, Miklós Géza, Montskó Flórián, Nagy Ignác, Németh István, Németh János, Nyári Gábor, Pap István, dr. Pataki Armin, Pápai Nándor, Pásztory Sándor, Pető Miksa, Pfinn István, Péntes Imre, Pollák Armin, Rauscher Béla dr. Rádai Lajos, Reé István, dr. Riffer Géza, Say Ferenc, Simon György, Si on Sándor, Sommer Mór, Stéger Péter, Steiner Jákó, Szakolczay Lajos, Zalay Mihály, Szalczgruber József, Szép Károly, ifj. Szenzenstein János, Szirbek József Tóth Aladár Tóth Artur, ifj. Tögl Gyula, dr. Varga Zsigmond, dr. Vermes Mihály, Veichinger Sándor, Viener Armin, Weisz Miksa.

A magyar mérnök és építészegylet székesfehérvári osztálya által kiküldött bizottság, Székesfehérvár szab. kir. város új

székháza építésének előkészítése céljából Say Ferenc építész ur által szerkesztett tájékoztató tervekkel és költségvetéssel behatóan foglalkozott. Tanulmányozása eredményét Rauscher Béla elnöke útján a következőkben közölte:

Az adott építési program, a tájékoztató tervek alapján, *az adott helyen megoldható és az más helyen sem volna kisebb építési költségekkel keresztülvihető.*

— Az ennek megfelelő építkezés a Say ur által készített tájékoztató költségvetés alapján a legnagyobb takarékoság mellett keresztülvihető. — Tekintve azonban, hogy ily monumentális középület alkotásánál maradandó jellegűt és nagyobb szabásut kell tervezni, a felmerülő költségek a tájékoztató költségvetésben megadottakat okvetlenül túl fogják lépni. — Az előírandó költségek nagyságára vonatkozólag a bizottságban két nézet merült fel, melyeknek megfelelő vélemények az A és B mellékletekben ide csatoltattak.

A B mellékleten aláírt bizottsági tagok véleménye szerint, ha az építés monumentális jelleggel vezetetik keresztül, a költségek 700.000 koronára tehetők. Lényegeileg ugyanazon eredményre jut az A alatti mellékleten kidolgozott módosított költségvetés is, ha a 9. 10. és 11. pontban felvett költségek figyelembe nem vétetnek, amennyiben az ott megadott számítások szerint tisztán az építési költségek 730.000 koronára rugnának, mely eltérés aproximatív számításoknál szerepet nem játszik.

Ami az épület stíluszerűségét illeti, ajánlatosnak tartjuk azt

az országos pályázat hirdetésével felhívott építészek műzlsére bizni, azoknak teljesen szabad mozgást és legalább 3—4 havi ajánlati határidőt engedni.

Megemlítendő volna a pályázati felhívásban, hogy a megoldásnál a Zichy ház és városház kapuja a tervezetbe megfelelőleg beillasztendő.

A magyar mérnök és építész egyesület székesfehérvári osztálya által kiküldött bizottságnak Say Ferenc építész ur költségvetése alapján dr. Kuthy József, Fröschl Ferenc, Varga Elemér, Kenessey Zsigmond, Stignitz Vilmos tagok által összeállított Székesfehérvár szab. kir. város közönsége által építendő új városház építési munkáira vonatkozó A-val jelzett módosított egyik költségvetést a következőkben is mertetem:

„Az épületre eső költségek közelítő számítása a tervezett épület által elfoglalt tér alapján történt.

1. A városháziér felöli főépület rész, melyben a diszterem és a főlépcső van, — kétemeletes épület, teljesen alapincézve, elsőrendű kivitelben Beépített terület 1030·0 m² — A pince által elfoglalt köbtartalom 3090m³ 16 kor m³ rel . . . 49440 — K 14·20 m. szerkezeti magasságnak megfelelő köbtartalom 14627 m³ 30 K m³-ként 292520 — „

2. Mellék utczai szárny épületek, egyszerűbb kivitelben, mint előbbi, kétemeletes $\frac{3}{4}$ részben alapincézve. Beépített terület 671·20 m². A pince által elfoglalt terület 503·45

m², térfogata 1510·35 m³ 16 K m³-ként . 24161 06 „

14·20 m. szerkezeti magasságnak megfelelő köbtartalom 9531·89 m³, 18 K m³-ként 171574·04 „

3. A templom felöli oldalon és az udvarban levő épülettereszek, kétemeletesek, részben alapincézve, a levéltárnál a felső menyezet is tűzbiztosan készíve. Beépített terület 500 m². A terület magasbodása végett a földszintre 3 m. szerkezeti magasságot véve fel, az összszerkezeti magasság 12·20 m., a megfelelő köbtartalom 6100 m³, 16 K m³-ként . 97600 — „

4. Központi fűtés berendezés az egész épületben, minden felszereléssel . . . 40000 — „

5. Vízvezeték csőhálózat kellő számú vízcappal, teljes felszereléssel 60000 — „

6. Villanyvilágítási vezetékek megfelelő világító testekkel, az elsőrangú helyiségekben rejtett vezetékekkel 15000 — „

7. A nagyterem és lépcsőház festése és diszítés, részben szobrász munkával 25000 — „

8. Udvarok planirozása, csatornázása és burkolása aszfalttal vagy keramitkockákkal 10050 — „

9. Pályázatkiírása és díjazása; I. díj

4000 K, 2 drb. II. díj
 á 3000 K; 3 terv
 megvételi díja, á 500
 K és juri költség
 1500 K 13000— „

10. Építési felü-
 gyelet, tervek ké-
 szítése és leszámó-
 lás (4%) 32000— „

11. Interkaláris ka-
 mat veszteség: a be-
 fektetett építési költ-
 ség és vételár 1 évi
 5% kamata 50000— „

12. Előre nem lát-
 ható kiadások 23650 — „

Előirányzandó ösz-
 szeg 850000— K

A magyar mérnök és építész egyesület sz-fehérvári osztálya által kiküldött bizottságnak, Say Ferenc építész ur költségvetése alapján Vágó Lajos déli vasuti főmérnök és Winkler Vilmos városi főmérnök tagok által összeállított B-vel jelzett módosított másik költségvetést a következőkben ismertetem:

1. Eltekintve a helykérdésétől, az adott építési program és Say Ferenc építész ur tájékoztató tervei alapján, az új városháza az adott helyen célszerűen és a programnak megfelelően oldható meg.

2. A tájékoztató költségvetés és tervek szerint maga csak az építkezés 600000 korona disze-
 sebb homlokzat esetében pedig
 circa 700,000 koronából megé-
 píthető.

3. Az új városháza stílszerű-
 ségére nézve legcélszerűbb, a
 tervező építésznek teljesen sza-
 bad kezét adni.

Az új városház építésének
 időrendben felsorolt története
 ismertetéséből mindenki meg-
 győződést meríthet magának

arról, hogy Sz-fehérvár szab.
 kir. város törvényhatósági bi-
 zottsága évtizedekkel ezelőtt
 már felismerte azon lehetetlen
 állapotokat, melyek a városi hi-
 vatalok elhelyezésénél észlelhe-
 tők.

A törvényhatósági Bizottság
 az új városház építésének kér-
 dését mindig a legnagyobb lel-
 kesedéssel tárgyalta.

Mindenki óhajtotta és szük-
 ségesnek tartotta az új városház
 építését és mindennek da-
 cára az új városház építése év-
 tizedeken át nem valósulhatott
 meg.

A ki figyelemmel olvasta el
 az új városház építésének törté-
 netét, meggyőződést szerezhe-
 tett magának arról, hogy mily
 mesterséges módon lett az új
 városház építésének ügye min-
 dig akkor, midőn az a megva-
 lósuláshoz már közel állott,
 egy újabb beadott terv, vagy
 intézkedés által eltolva és elo-
 dázva.

Az új városház építésének
 kérdése már valóságos komé-
 diázás volt és még azok is, kik
 az új városház építésének ko-
 moly vezető férfiai voltak, ha
 az új városház építését valaki
 szóba hozta, mosolyra fakadtak.

Mintha csak egy ósdi irány-
 zat zárta volna békóba a tör-
 vényhatósági bizottság akaratát,
 mely irányzatnak jelszava volt,
 a míg uralkodom Székesfehérvá-
 rótt új városházat nem építe-
 nek.

Enlékezzünk vissza azon idő-
 re, mikor dr. Major Ferenc vá-
 rosunk volt t. főorvosa lelkes
 beszédben követelte az új vá-
 rosház felépítését. Mily egyhan-
 gu lelkesedés mellett foglalt ál-
 lást az indítvány mellett, a te-

kintetes törvényhatósági Bizottság!

Emlékezzünk vissza a millenniumi nagy és ünnepélyes fogadkozásra, midőn a törvényhatósági bizottság 1896. évi január hó 27-én tartott közgyűlésen nagy lelkesedéssel, a millenniumi alkotások legsürgősebb és legfontosabb megvalósításának az új városház építését ismerte fel és határozta el és kimondotta, hogy az új városház tervét még azon évben elkészíteti és az építés keresztülvitelére még azon évben végérvényesen fog határozni.

Ma már nemcsak a nagyobb városok, hanem a nagyobb községek is, a helyes közigazgatás legelső feladatának tartják, hogy a közigazgatás munkásai, a tisztviselők munkálkodását alkalmas hivatalos helyiségek létesítésével biztosítsák.

Vajjon nem lenne-e szégyene Szfehérvár szab. kir. város közönségének, ha az új városház építésének kérdését tovább halogatná?

Az új városház építésénél a legfontosabb kérdést, mely első sorban döntést igényel, az új városház helyének megállapítása képezi.

Az új városház építésének tárgyalásakor, a város közönségének leszürt, véleménye és megállapodása mindig az irányban nyert kifejezést, hogy az új városháza a jelenlegi városház helyén épüljön fel.

Kétségtelen tény azonban, hogy a régi városház épület telke az új városház céljaira nem elégséges.

Ez érlette meg a törvényhatósági bizottságban az elhatározást, hogy dr. Major Ferenc volt városi t. főorvos, Say Ferenc épi-

tész, majd pedig Tóth István volt városi főjegyző és Fittler Béla volt városi t. főügyész véleménye és indítványai folytán azon tervvel foglalkozzék, hogy az új városháza, a jelenlegi városház, a városházköz, a Bierbauer és Obermayer, úgy a gróf Zichy féle ház telkén építtessék fel.

Ezen építési-terv mellett a következő indokok hozhatók fel:

1. A városháza évszázadok óta mindig a jelenlegi helyén a város középpontján állott.

A város közönsége történelmi szempontból sem tekinthet el ezen helytől. De az ügykereső közönség érdeke is az, hogy a városháza, a város középpontján legyen felépítve

2. Köztudomás szerint, miként azt Tóth István városi ny. főjegyző és Fittler Béla városi ny. tiszti főügyész indítványaikban már 1897-ik évben kifejtették a Nádor-utca, Megyeház-tér és vasut állomás közötti főforgalom a legtermészetesebben helyesen másfelé nem terelhető utja, a Kossuth-utcán át vezet. Ennek a városház-térre nyíló része azonban oly szűk, hogy még áldozatok árán is megfelelő kibővítést közegészségügyi, forgalmi és ezzel összefüggő közbiztonsági és város fejlődési tekintetek egyaránt szükségessé teszik.

Hasonlóképen a főtemplomhoz vezető Szent István-utcának a vár sház-térre nyíló része szintén oly szűk, hogy ezen utcának kibővítése elengedhetetlenül kívánatos.

Ezen kérdések csakis a fenti terv alapján oldhatók meg, mert ha az új városháza más helyen épülne fel, akkor ezen utcáknak kibővítése, a város jövő fejlőd-

désének pótolhatatlan kárával és teljes feláldozásával mindenkorra lehetetlenné tétetnék.

3. Megoldást nyerne a kereskedők régi óhaja és kívánsága, hogy az új városházán megfelelő üzlethelyiségek elhelyezésével, az üzlethelyiségek évi bérének normalissága biztosítottának.

4. A legfontosabb érv azonban abban rejlik, hogy az új városházának felépítése a jelzett helyen, a közteherviselés lehető legkisebb megterhelésével járna, mint akkor, ha az új városháza más helyen épülne fel.

Ugyanis a magyar építész és mérnök egyesület székesfehérvári osztálya által kiküldött bizottság az új városház tájékoztató építési terveinek és költségvetésének tárgyalása alapján megállapította, hogy az új városház építése más helyen sem volna kisebb építési költségekkel keresztülvihető.

Ha már most ezek alapján az építési költségeket 700,000 koronában, az ingatlanok vételárát 304000, a régi városház értékét 100,000 koronában összesen 1,104.000 koronában állapítjuk meg, akkor a következő eredményre jutunk :

Az új városházán elhelyezett 15 bolt után remélhető a legpessimistikusabb és legkisebb számítás szerint 26,000 korona évi bér. — Ezen bérösszeg magában véve 5.20 %-os évi törlesztés mellett 500,000 korona összeg törlesztésének felel meg. Maradna tehát az átíratási illeték és a közteherviselés terhére 604.000 korona, vagyis a régi városház értékének a 100,000 koronának levonása után 504000 korona építési összeg. Ha pedig a várható bérösszegek összege

30,000 koronát tenne ki, akkor ezen összeg az 5.20 %-évi törlesztés mellett 577.900 korona összeg törlesztésének felel meg, mely esetben maradna az átíratási illeték, illetve a közteherviselés terhére 426,100 korona építési költségnek megfelelő 5.20%-os évi 22,157 kor. 20 fillér törlesztési teher összeg, mely az átíratási illetékekben bőven fedezetét találja.

Ha azonban az új városháza nem a jelenlegi városház, a városházköz, a Bierbauer, Obermayer és Zichy házak telkén, hanem a más helyen épülne fel, a hol boltok elhelyezhetők nem volnának, akkor a 700 000 kor. építési összegek 5.20 %-os törlesztési részlete, mely 36.400 koronát tenne ki, már az átíratási illetékekben fedezetét nem találná és nagy részében a községi pótdadó terhére esnék.

Ha már most figyelembe vesszük, hogy ha a városház építése nem a tervbe vett helyen, hanem más helyen történnék az esetben 14,242 kor. 80 fillér évi törlesztési összeggel fizetne többet ki a város, mely 50 év alatt tetemes összeget tenne ki. Ha továbbá figyelembe vesszük, hogy 50 év letelte után a városnak a bolt jövődelmekből 24—30000 korona évi állandó jövődelme biztosítanék, lehetetlen el nem ismerni azon tervnek helyességét, mely az új városházát a jelenlegi városház, a városházköz, a Bierbauer Obermayer és Zichy ház területén óhajlja felépíteni.

Ezekből folyólag teljesen magamévá teszem a 86 bizottsági tag ur által hozzám beadott javaslatot és ebből folyólag elfogadásra ajánlom a tekintetes törvényhatósági bizottságnak :

1. hogy az új városháza a jelenlegi helyén akként építtessék fel, hogy a dr. Bierbauer, Obermayer és gróf Zichy-féle házak telkei a mostani területhez hozzátartozassanak.

2. A Szent István és Kossuth Lajos utcák torkolatai a városháztér felől kiszélesíttessenek.

3. A városháza és dr. Bierbauer ház közötti kisköz az új városház területéhez csatoltassék.

4. Határozza el a közgyűlés, hogy dr. Bierbauer Viktor és Bierbauer István telekkvi tulajdonát képező, a székesfehérvári 6006. sz. telekkvi betétbe A † 1. sor 4. hrsz. alatt bevezetett városházköz 4. számú házát 80,000 korona azaz nyolcvanezer korona vételárban teljes tehermentesen megveszi. Dr. Bierbauer Viktor és Bierbauer István háztulajdonosok nyilatkozatot adtak, hogy házukat 80,000 koronáért a városnak eladják, ha a városi közgyűlés ajánlatukat 1912. évi november hó 1-ig elfogadja és a Kovács Antal bérlőjükkal egy boltkirkatra vonatkozólag jelenleg 2000 koronában fennálló kárpótlási összeget megfizeti. Ezen összeg minden évben 400 koronával kevesebb lesz.

5. Határozza el a közgyűlés, hogy az Obermayer János és neje telekkvi tulajdonát képező a székesfehérvári 138. sz. telekkvi betétbe A † 1. sor 5. hrsz. alatt bejegyzett házat 24,000 korona azaz huszonnégyezer korona vételárban megveszi. Obermayer János és neje háztulajdonosok nyilatkozatot adtak, hogy házukat 24,000 koronáért a városnak eladják ha a városi közgyűlés ajánlatukat 1912. évi november hó 1-ig elfogadja.

6. Határozza el a közgyűlés, hogy gróf Zichy János telekkvi tulajdonát képező a székesfehérvári 136. sz. tkvi betétben A † 1. sor 6. hrsz. alatt bevezetett Kossuth-utcai házat, melynek vételárát a város polgármestere 200,000 koronában irányozta elő — de amelyre végleges megállapodás a város és a háztulajdonos között létre nem jött — megvenni óhajtja és a vételárra vonatkozólag a ház tulajdonossal leendő további tárgyalásokkal a város polgármesterét bizza meg.

7. Határozza el a közgyűlés, hogy az új városháza építésének tartama alatt a megvett házakból kilakoltatott kereskedők részére ideiglenesen helyiségek létesíttessenek. Így például a gyógyszertár, a mostani fogyasztási adóhivatalban, a többi boltok pedig esetleg a városháztérre építendő ideiglenes barakk helyiségekben lennének elhelyezhetők. Természetesen ezen boltok a megfelelő bért a városnak tovább is fizetnék. A jelenlegi városházban elhelyezett hivatalos helyiségeknek az építés idejének tartama alatt megfelelő helyiségek állának rendelkezésre részben a belvárosi fiúiskolában, részint pedig más megfelelő helyiségekben. Avagy esetleg az építkezés akként is keresztülvihető lenne, hogy a városház épen úgy épülne fel, mint a pénzügyi palota. A Zichy ház csak legutoljára bontatnék le és az ideig a régi városházban levő hivatalos helyiségek a Zichy házban lennének elhelyezhetők. A Zichy ház lebontása után pedig a városi összes hivatalok beköltözhetnének az új városház már megépített helyiségeibe, valamint a gyógyszer-

tár és a boltok is az új városház teljes kiépítésének idejéig a már megépített bolthelyiségekben lennének ideiglenesen elhelyezhetők.

Megjegyzem, hogy a Zichy házban levő helyiségek bérlői közül csak is az Almássy István kereskedőnek van szerződése 1917. évi augusztus hó 1-ig *Ha tehát a város azon álláspontja helyezkedik, hogy a Zichy házban levő gyógyszerár, a Bierbauer házban levő boltok elhelyezéséről az építési idő tartamára nem akar gondoskodni, ehhez teljes joga van és a boltokat a lakbérleti szabályok értelmében felmondhatja.* Almássy István kereskedőnek a bolthelyiségre vonatkozó igényeit pedig kielégítheti akként, hogy a fogyasztási hivatal helyiségét neki megfelelő bérösszeg fizetése mellett átengedné, a fogyasztási adóhivatalnak pedig épen úgy, mint a Deutsch féle üzletház felépítésekor, külön helyiséget bérel.

Almássy István kereskedő ugyanis kötelező nyilatkozatot adott arról, hogy amennyiben a város a Zichy féle házat, melyben az általa bérelt bolthelyiség van — városházépítés céljaira megveszi, úgy ő bérleti szerződésének a város által tettség szerinti időben leendő megszüntetésébe beleegyezik.

Feltételül kötötte ki azonban hogy a város, a városházépítés tartama alatt, a városházterén saját költségén létesítendő ideiglenes barakban, avagy egyéb megfelelő helyen részére üzlethelyiségről gondoskadjék. — Ezen üzlethelyiségért 800 korona évi bér fizetésére kötelezte magát Kikötötte továbbá, hogy a felépítendő új városházban legalább is oly terjedelmű üzlethelyiség, mint a minőt most bérben bíró, megfelelő és a város által megállapítandó bérösszegért részére biztosíttassék.

Ez irányban tehát semmiféle nehézség sem állana a városházépítésének útjában.

8. A városház építési költségeinek fedezeteként első sorban a bérjövödelmek, másodsorban az átíratási illetékekből befolyó jövödelem jelöltessék ki.

9. A városház terveinek elkészítése országos tervpályázat útján eszközöltessék. Az épület stílszerűségét illetőleg az a tervező építésznek teljesen szabad műzülésére bizassék és legalább 3—4 havi ajánlati határidő engedélyeztessék. A pályázati felhívásban megemlítenődő, hogy a megoldásnál a Zichy ház és városház kapuja a tervezetbe megfelelőleg beillesztendő.

Székesfehérvár, 1912. február hó 15-én.

Dr. Saára Gyula.

polgármester.

